ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆ

ವಿಷಯ : ದಿವಂಗತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿ ಇವರ ನಿಧನದ ಬಗ್ಗೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರು: ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ನಿಧನ ಹೊಂದಿರುವುದನ್ನು ಈ ಸದನಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಾದದಿಂದ ತಿಳಿಸಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಹಾಲಿ ಲೋಕಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಆವರು 1927ನೇ ಜುಲೈ 1ರಂದು ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಬಲಿಯಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇಬ್ರಾಹಿಂ ಪಟ್ಟಿಯ ರೈತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ದಿಸೆಯಿಂದಲೆ ಅನ್ಯಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೇಳುವ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ಅಲಹಾಬಾದ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದಲದಲ್ಲಿ ಎಂ.ಎ ಪದವಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದು, ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಳವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಜಾ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಕ್ಷದಿಂದ 1962ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಭಾರಿಗೆ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿ ಮೂರು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಸೇರಿ, ಸಂಸದೀಯ ಪಕ್ಷದ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಆಡಳಿಲ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ, ಉದಾರೀಕರಣದಂತಹ ನೀತಿಗಳನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ವಿರೋಧಿಸಿ "ಯಂಗ್ ಟರ್ಕ್" ಎಂಬ ಅನ್ವರ್ಥ ನಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹೊರ ನಡೆದು ಸೆರೆಮನೆವಾಸ ಅನುಭವಿಸಿ 1977ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಭಾರಿಗೆ ಉದಯವಾದ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ಆರನೇ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಬಲಿಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಚುನಾಯತರಾಗಿದರು. ನಂತರ ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಭಾರಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿದ್ದರು. 1990ರ ನವೆಂಬರ್ 10ರಂದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬಾಹ್ಯ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ತಳಮಟ್ಟದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಅಡವಿಟ್ಟು ದೇಶದ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದ್ದರು. ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗುವ ಮುನ್ನ ಯಾವುದೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾಡಾಗಿದ್ದು, ರೈತರ ಏಳಿಗೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ದೇಶ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅರಿಯಲು 'ಭಾರತ್ ಯಾತ್ರಾ'ವನ್ನು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ದೆಹಲಿಯವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 4260 ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದ ವಿವಿದೆಡೆ ಭಾರತ್ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಶಿಕ್ಷಣ,

ಕುಡಿಯಲು ನೀರು, ಹರಿಜನ ಹಾಗೂ ಕೋಮು ಸಾಮರಸ್ಯ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಸರಳ ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾಗಿದ್ದು, ಹುಟ್ಟು ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಸ್ವಭಾವದ ಅವರು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾತುಕತೆಯಿಂದ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವರು.

ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ದಶಕ ಕಂಡ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿ, ಚಿಂತಕ, ಹೋರಾಟಗಾರ, ಅದಮ್ಯ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮಿ, "ಮೇರಿ ಜೈಲ್ ಡೈರಿ" ಹಾಗೂ "ಡೈನಾಮಿಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೋಷಿಯಲ್ ಛೇಂಜ್" ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೂ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಯುತರು ನಿಧನದಿಂದ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಬಡವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ನಾಯಕನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಂತಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀಯುತರು ದಿನಾಂಕ 08.07.2007ರಂದು ನಿಧನ ಹೊಂದಿದರು. (ಮೃತರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರುಗಳು ಮೌನವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು)

ಶ್ರೀ ಹೆಚ್.ಡಿ.ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿ(ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಈ ದಿವಸ ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಂಥ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಾವು ಈ ಸಭೆಯ ಮುಂದೆ ತಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ನೋವಿನಿಂದ ಈ ಒಂದು ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರೈತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಆದಂಥ ಯುವಕರಿಗೆ ಅವರ ಹೋರಾಟದ ಮಜಲುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿವೆ. ಅವರ ಸುದೀರ್ಘ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥದಕ್ಕೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತೇನೆ.

ಅವರು ಮೊದಲನೆಯ ಭಾರಿ ಪ್ರಜಾ ಸೋಶಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಸಂಸತ್‌ಗೆ ಪಾದಾರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಂತರ ಅವರು ಎಂಟು ಬಾರಿ ಸತತವಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರೊಂದಿಗಿದ್ದ ಒಡನಾಟ ಮತ್ತು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ

ಬೆಂಬಲ ಯಾವ ರೀತಿ ಇತ್ತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು ಎಂಟು ಬಾರಿ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು, ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಅಹಿತಕರ ಘಟನೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂಥ ಸಂದರ್ಭವಿರಬಹುದು, ದೇಶಕ್ಕೆ ಗಂಡಾಂತರ ಬಂದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಂದು ನೇರ ಮತ್ತು ಧೈರ್ಯದ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದಂಥದ್ದು ಏನಿತ್ತೋ ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿರತಕ್ಕಂಥ ನಿದರ್ಶನ ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಹಿಂದೆ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ದಿವಂಗತ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಜೊತೆ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಡನಾಟವನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂಥ ಒಡನಾಟ ಮತ್ತು ಅಂದು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಅವರು ಹೊಂದಿದ್ದಂಥ ಅತ್ಯಂತ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಬಂಧ ಇದ್ದಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂಥ ನಿರ್ಧಾರದಂತೆ ಅಂದು ಆ ಒಂದು ಹೋರಾಟದ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದಂಥದ್ದನ್ನು ನಾವು ಇಂದು ಸ್ಮರಿಸಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಒಂದು ಹೋರಾಟದ ಫಲ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರದೇ ಒಂದು ಕಾಣಿಕೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ರಚನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಒಂದು ಸುದೀರ್ಘವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅವರು ಅಂದು ಜನತ ಆ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಅವರ ಒಂದು ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ನಡೆಯತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಮಜಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಒಡೆದು ಹೋಗತಕ್ಕಂಥ ಸನ್ನೀವೇಶಗಳು ಬಂದರೂ ದೃತಿಗೆಡದೆ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ವಿನೂತನವಾಗಿ ಅವರು ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿ ಯಿಂದ ದೆಹಲಿಯವರೆಗೆ ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅರಿಯತಕ್ಕಂಥದ್ದರ ಜೊತೆಗೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಮೂಡಿಸತಕ್ಕಂಥ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯ ಸುದೀರ್ಘ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೇನಿವೆ ಅವುಗಳು ಇವತ್ತಿನ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ಜನ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡತಕ್ಕಂಥ ಘಟನೆಗಳೇ ಆಗಿವೆ ಎಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದ

ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ನಾಯಕರುಗಳಿಗೆ ಅವರು ನೀಡಿರತಕ್ಕಂಥ ಬೆಂಬಲ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಈ ಒಂದು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಏರತಕ್ಕಂಥದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಅಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಹಂತದ ನಾಯಕರುಗಳಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕೊಟ್ಟ ಬೆಂಬಲ ಮತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ದಿವಂಗತ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗತಕ್ಕಂಥದ್ದಕ್ಕೆ ಬಹುಶಃ ಅವರ ನೇರವಾದ ಒಂದು ಪಾತ್ರವೇನಿದೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದೂ ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರ ತರತಕ್ಕಂಥದ್ದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಸೇವೆ ಇತ್ತು. ಅದೇ ರೀತಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ 1983ನೆಯ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ತರತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲವಿದ್ದಾಗ ಅವರೇ ನೇರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈಗ ಎಲ್ಲಿ ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್‌ರವರು ಇದ್ದಾರೆ, ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್. ಸಿಂಧ್ಯಾರವರು ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಇವರುಗಳೆಲ್ಲಾ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಪಾದಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎರಡ್ಮೂರು ಕಡೆ ಅವರು ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಈ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದ ಜನರ ಪರವಾಗಿರತಕ್ಕಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ತರತಕ್ಕಂಥದ್ದಕ್ಕೆ, ಕೇಂದ್ರದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥದ್ದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರ ಏನು ಸಿಕ್ಕಿದೆ ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಕೇವಲ ಕೆಲವೇ ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ಆಳತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರತಕ್ಕಂಥ ಸೇವೆ ಬಹುಶಃ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಾಲ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರದ ಸ್ಥಾನವೇನಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಂಥ ಕಡಿಮೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಲ್ಲಿಸಿರತಕ್ಕಂಥ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕಂಥದ್ದಕ್ಕೆ ಈ ದಿನ ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದೇವೆ. ಮೃತರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡಲೆಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ತಾವು ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎನ್. ಧರ್ಮಸಿಂಗ್ (ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ತಾವು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀರಿ. ಸಭಾ ನಾಯಕರು ಅದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು. He was a secular and Nationalist leader. ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ್‌ರವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಮುಖಂಡರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪಟ್ನಾ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ 1972ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವರು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗುಂಪಾಯಿತು. Young Turk. ಚಂದ್ರಶೇಖರವರು, ಮೋಹನ್ ದಾರಿಯವರು, ಅರ್ಜುನ್‌ರವರು, ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು. ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜವಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕರಿಗೆ ಅವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಹುರಿದುಂಬಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಎ.ಐ.ಸಿ.ಸಿ.ಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ನಾನಾಗಲಿ, ಮಾನ್ಯ ಖರ್ಗೆಯವರಾಗಲಿ ಎ.ಐ.ಸಿ.ಸಿ. ಇದ್ದಾಗ ನಾವು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಮೋಹನ್‌ದಾರಿ ಇರಬಹುದು, ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನ್‌ರವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವತ್ತು ಅವರು ನಮ್ಮಿಂದ ಅಗಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ನಾನು ಈಗ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾವು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಖರ್ಗೆಯವರು ದಿವಂಗತ ಧರ್ಮರಾವ್ ಅಫ್ಜಲ್‌ಪುರ್‌ಕರ್ ರವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದದರು. 1970ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಕಾರ್ಯಾಲಯ ಉದ್ಘಾಟನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಕ್ಕೆ ಕರೆಸಿದ್ದೆವು. ಮೋಹನ್‌ದಾರಿರವರಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು, ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್ ಮತ್ತು ಧರ್ಮರಾವ್‌ರವರುಗಳೇ ಬಂದರು. ಆಗ ವಿರೇಂದ್ರ ಪಾಟೀಲರು ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ದಿವಂಗತ ಮಾಣಿಕ್‌ರಾವ್ ಪಾಟೀಲ್‌ರವರೂ ಕೂಡ ಆಗ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಹೋಂ ಮಿನಿಸ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದರು. ಸಂದರ್ಭ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ಅಂದು ಸರ್ಕಾರ ಗೆಸ್ಟ್‌ಹೌಸ್‌ನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ಬಂದಂಥವರಿಗೆ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ಬಜಾರ್‌ನಲ್ಲಿರತಕ್ಕಂಥ

ಐ.ಬಿ.ಯಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಲ್ಲಿಸಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಎಂ.ಎಸ್.ಕೆ. ಮಿಲ್‌ನ ಒಂದು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಪು ಇತ್ತು. ಗುಲ್ಬರ್ಗಾದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಖರ್ಗೆಯವರು ಗುಲ್ಬರ್ಗಾ ಡಿ.ಸಿ. ಮತ್ತು ಎಸ್.ಪಿ.ಯವರಲ್ಲಿ ಅಪ್ರೋಚ್ ಮಾಡಿ ಇಂದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸಭೆ ಇದೆಯಾದ ಕಾರಣ ನಮಗೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡೆವು. ಅವರು ಆಗ ಹೇಳಿದರು, ಇಂದು ಪೊಲೀಸ್ ಆ್ಯಕ್ಟ್‌ನ 35ರ ಸೆಕ್ಷನ್ ಇಂಪೋಸ್ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ, ಆದುದರಿಂದ ತಾವು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸಭೆಯನ್ನು ನಡೆಸವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರು. ನಾನು ಮತ್ತು ಖರ್ಗೆಯವರು ಮತ್ತು ಧರ್ಮರಾವ್ ಆಫ್ಜಲ್‌ಪುರ್‌ಕರ್‌ರವರು ಹೋಗಿ ಏನು interpret ಮಾಡಿದೆವೆಂದರೆ, ನಾವು ನಗರಸಭೆಯ ಟೌನ್‌ಹಾಲ್‌ನ ಕಾಂಪೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಭೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದೆವು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಕೂಡದು ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥದ್ದು ಬಂತು. ಡಾ.ಕೃಷ್ಣಮೂರ್ತಿಯವರು ಈಗ ಡಿ.ಜಿ.ಯಾಗಿ ರಿಟೈರ್ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ He was ASP in Shahabad. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಧರ್ಮರಾವ್‌ರವರು ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಾನೂ ಮತ್ತು ಖರ್ಗೆಯವರು ಡಯಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆವು. ಕಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರೂ ಕೂಡ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡು ಮುಗಿಸಿದರು. ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಂತರ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಭಾಷಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನಿಂತಾಗ Krishnamurthy came and arrested Chandrashekar and all others. ಭಾಷಣವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮುನ್ಸಿಫ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ್ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಬೇಲ್ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಯಿತು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಈ case ಗುಲ್ಬರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಅವರು ಬಂದರು. ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗೆ ಎಂದರೆ ಷಹಾಪುರ, ಯಾದಗಿರಿ, ಚಿತ್ತಾಪುರ, ಸೇಡಂ, ಆಳಂದ ಮತ್ತು ಚಿಂಚೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಏಕೆ ಇಬ್ಭಾಗವಾಯಿತು ಎಂದು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ, ಆ ಘಟನೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಮಾನವತಾವಾದಿ. ಗುಲ್ಬರ್ಗದ Stationನಲ್ಲಿ Diamond Hair cutting saloon ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ಮುಂಜಾನೆ ಹೋದವರು, ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಅವರು walking ಹೋಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಮೇಟಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ saloon ಚೆನ್ನಾಗಿದೆಯೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಅವನು ಇಂತಹ ಕಡೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದೆ ಹೋಗಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಮ್ಮ ದಾಡಿ trim ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಎಂದರೆ how he was infor-

mal, ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸರಳತೆಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭ ಬರುತ್ತದೆ, ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ದೇವೇಗೌಡರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ರಾಜೀವ್ ಗಾಂಧಿಯವರು ಕೂಡ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವಂತಹ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ socialist views ಮತ್ತು commitment ಏನಿದೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಮಿಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿ ಇರುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗತಕ್ಕಂಥವರು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೂ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ, ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದಂತಹ ಮೇಧಾವಿ ಇವತ್ತು ಇಲ್ಲ. ಇವತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಕೂಡ ರಜೆಯನ್ನು ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಮಗೆ ಕೂಡ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇಂತಹ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕನ ನೆನಪಿನ ದಿನದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ರಜೆ ಘೋಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ನಾವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇಂತಹ ನಾಯಕರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅನುಷ್ಠಾನದಕ್ಕೆ ತರುವಂತಹ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ideology, ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ, ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಇವೆಲ್ಲಾವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು political philosophyಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಲೋಚನೆ ಮಾಡುವಂತಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನ. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ನಡವಳಿಕೆ ಪ್ರಕಾರ ಏನಿದೆ ಆ ರೀತಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ತಾವು ತಂದಂತಹ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್ (ಮಾನ್ಯ ಗೃಹ, ಕಾನೂನು ಮತ್ತು ಸಂಸದೀಯ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಸಚಿವರು): ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಈಗಾಗಲೇ ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ದಿವಂಗತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ತಾವು ಸಮಯೋಚಿತವಾದ ಮತ್ತು ಅಗತ್ಯವಾದ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೀರಿ. ಈ ರಾಷ್ಟ್ರ ಕಂಡ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಕೂಡ ಒಬ್ಬರು. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಸನವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಮಾನ್ಯ

ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್‌ರವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರಿಗೂ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದ ಜನತೆಗೂ ಬಹಳ ನಿಕಟವಾದಂತಹ ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ತು. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದಂತಹವರು. ಅವರ ಊರಾದ ಇಬ್ರಾಹಿಂಪಟ್ಟೆಗೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೋಗಿದ್ದೇವೆ. ಅವರದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಟುಂಬವಾದರೂ ಕೂಡ ಅವರ ತಂದೆಯವರಾದ ಠಾಕೂರ್‌ರವರು ಬಹಳ ನಿಷ್ಠುರವಾದ, ಕಠೋರ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ, ಗತ್ತಿಗೆ, ದರ್ಪಕ್ಕೆ ಹೆಸರಾದಂತಹವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅವರ ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಡ ಬರೆದಿದ್ದು, ಅವರ ಭಾವಾರ್ಥ ಮತ್ತು ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಪ್ರೇರೇಪಿತವಾದಂತಹ ಮನಸ್ಸು, ಅವರು ಬಡವರ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಅನುಕಂಪ, ಚಿಂತನೆ ಕಾಳಜಿಗಳು ಹಾಗೂ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಕಠೋರ ನಿಲುವುಗಳ, ಸತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತಹ ರೀತಿ ನನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿದೆ ಎನ್ನುವಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಬರೆದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಓದಿ, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ್‌ರವರಿಂದ ಪ್ರೇರಿಪಿತರಾದವರು. ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರನ್ನು ತುಂಬಾ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ತಿರುವು ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು. 1983ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತ್ತರ ಸರ್ಕಾರ ಸ್ಥಾಪನೆತಯಾಗುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿರಂಗದೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದಂತಹ ಒಪ್ಪಂದದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಬಂಗಾರಪ್ಪನವರು ಸಿಡಿದು ಹೊರಗಡೆ ಹೋದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದೇ ಸಂಶಯವಾಗಿತ್ತು. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ನಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಗೆದ್ದು ಬಂದಿತ್ತು. ಮಾನ್ಯ ಎಸ್.ಆರ್. ಬೊಮ್ಮಾಯಿಯವರು ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಈ ಪ್ರಸ್ತಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತ್ತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆಯಾಗುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಕನ್ನಡನಾಡಿಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರಿಗೆ ದೂರವಾಣಿ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿ, ನೀವು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆ ಯವರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಹಾಗೂ ನೀವು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಬೇಕೆನ್ನುವ ಆದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಕರ ಬಗ್ಗೆ ಇದ್ದಂತಹ ಗೌರವ ಹೇಗಿತ್ತೆಂದರೆ, ಇವತ್ತು ಒಬ್ಬ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯಿತಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನು ನಾವು ಆರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಅದರ ಬಗ್ಗೆ

ಪಂಚಾಯಿತಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. 20 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ನೀನು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಕತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಇರುವಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಇಲ್ಲದಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಉಮೇದುವಾರಿಕೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದೇ ಇದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತಹ ಶ್ರೇಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಅಂದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಂತಹ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ, ಅವರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಭಾಜನರು. 1977ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು, ಮಾನ್ಯ ಚೌಧರಿ ಚರಣ್‌ಸಿಂಗ್‌ರವರು, ಮಾನ್ಯ ಜಗಜೀವನ ರಾಂ ರಂತಹವರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ಕಡೆಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಜನಸಂಘದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಂತಹ ಮಹಾನಾಯಕರುಗಳಾದ ಮಾನ್ಯ ವಾಜಪೇಯಿ, ಎಲ್.ಕೆ.ಅಡ್ವಾಣಿಯವರು, ಜಾರ್ಜ್ ಫರ್ನಾಂಡಿಸ್‌ರವರು, ಮದುಲಿಮೆಯೆ ಇಂತಹ ಜನಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಕೂಡ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್‌ರವರು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಂತಹ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಠುರಿಯಾಗಿರುವಂತಹ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ತಲೆತೂಗುವಂತಾಯಿತು ಮತ್ತು ನಿರ್ವಿವಾದವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಇತ್ತು. ಇವತ್ತು ನಾವು ನೋಡಿದರೆ ಎಂತೆಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮಹಾನುಭಾವರು ಅಂತಹ ಒಂದು ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಆದಾದ ನಂತರ 18 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಪಕ್ಷ ಬಿದ್ದು ಹೋಯಿತು. ಅದರ ದುರಂತವನ್ನು ಬಹಳ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ತಮ್ಮ "Young India" ಎನ್ನುವಂತಹ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಸಮಾರಂಭದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅವರು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ನಮ್ಮವರೇ ಆಗಿರುವಂತಹವರು, ಈ ತರಹದ ಪಿತೂರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದು ಜನಪರವಾದಂತಹ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು, ಜನತೆಯ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದಂತಹ ದನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ತಂದಂತಹ ಒಂದು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕುಟೀಲ ನೀತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಒಡೆದಿರುವಂತಾದ್ದು ದುರಂತದ ಒಂದು ಸಂಗತಿ ಎನ್ನುವಂತಹ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಸುಮಾರು 11 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವರ ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ 1962ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಈ ಮನೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಗೆದ್ದುಬಂದರು.

ಅವರೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಸಭೆಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಬಂದಂತಹವರು. ಅವರು ಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್‌ನವರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನ್ಯ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ಗಾಂಧಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿತರಾದಂತಹ ಡಾ|| ರಾಮ್‌ಮನೋಹರ್ ಲೋಹಿಯಾ ಮೊದಲಾದಂತಹವರ ಜೊತೆಗೆ ಮಾನ್ಯ ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ್‌ರವರನ್ನು ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿದಾಗಲೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮದೇ ಆದಂತಹ ಒಂದು ಗುಂಪು ಇತ್ತು. ಈಗಾಗಲೇ ಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್‌ರವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಂತೆ ಮಾನ್ಯ ಮೋಹನ್‌ದಾರಿ, ಮಾನ್ಯ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು, ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ 1969ರ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ವಿಭಜನೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಂತಾದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಮಾನ್ಯ ಮೋಹನ್ ಕುಮಾರ್‌ಮಂಗಲಂರವರು communist in congress ಎಂದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಆಗ ರಘುರಾಂ ರೆಡ್ಡಿಯವರ ಜೊತೆಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ communist card holders ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಜನಪರವಾದಂತಹ ನಿಲುವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಇದೇ ಗಾಜಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಂತಹ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ stray dogs ಎಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದಂತಹವರು ಮಾನ್ಯ ಮೋಹನ್‌ಕುಮಾರ್ ಮಂಗಲಂನವರು. ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ communist in congress ಎಂದು ಮಾಡಿದಾಗ ಜನಪರವಾದಂತಹ ಹೋರಾಟದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು ಎಂದು ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅದು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯೆಯ ಒಂದು ಸರ್ಕಾರ, ಅವರಿಗೆ ಅವತ್ತಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಮತ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರು ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿಗಳಾದಂತಹವರು ಮತ್ತು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ ಪರವಾಗಿದ್ದರೆ ಎನ್ನುವ ಒಂದು ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಮಗ ಕಾಂತಿಲಾಲ್ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಕೆಲವು ಅವ್ಯವಹಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಇವರು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಏನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ಅವರು ಆ ರೀತಿಯಾದಂತಹ ಕಠಿಣ ನಿಲುವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 1975ರ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಯಂತೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯನ್ನು ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಂಡಂತಹವರು. ಆದರೆ ಅವರೇ ನಮಗೆ ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಚುನಾವಣೆಗೆ ನಿಂತಾಗ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ಇವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಮನುಷ್ಯ ಯಾರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುವವನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ, ಇವರನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದಾಗ ನಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗಬಹುದು ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದಾಗ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದಂತಹ ಜನ, ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಬಹುಮತದಿಂದ ಕಾರ್ಯಕಾರಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವತ್ತಿನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಆ ಒಂದು Working Committee, cabinet ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. Congress Working Committtee ಎಂದರೆ ಪಕ್ಷದ ನೀತಿ ನಿರ್ಧಾರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಂತಹದ್ದು, ಇವತ್ತಿನಂತೆ ನಾಮಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಜನರಿರತಕ್ಕಂತಹದ್ದಲ್ಲ. ಅತಂಹ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಸಭೆಗೆ ಅವರು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು, ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಹೇಳಿದಾಗಲು ಕೂಡ, ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ನಿಲುವುಗಳ ಮೂಲಕ, ಅವರು ಸೇರಿದಂತೆ, ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ಮುರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ಈ ಮೂರು ಜನರನ್ನು ಏಕಾಂತ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಹಳ ಅಪಾಯಕಾರಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ solitary confinement ರೀತಿಯ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೆ ನಿಂತು ಹೋರಾಟವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಾದ ನಂತರ ಅವರು ಮೊದಲು ಕಂಡದ್ದು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು. ಅದೇ ರೀತಿ 1977ರ ನಂತರದಲ್ಲಿ ಬಂದಂತಹ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದಿ: ದೇವರಾಜ ಅರಸ್ ರವರೊಡನೆ ನಿಕಟ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಂದರೆ ಜಾರ್ಜ್ ಫರ್ನಾಂಡಿಸ್ ಮೊದಲಾದ ಜನರು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಾಳಿದ್ದರು ಕೂಡ ಆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಕ್ರೂಢೀಕರಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಹಮತ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಭಾರತ ಯಾತ್ರ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಂತೆ, ಅದು ಒಂದು ಜನತೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದುಹೋದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ವಿಷ್ಣತೆ ಅವರಿಸುತ್ತೆ, ವಿಧೇಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಆದಿ ಶಂಕರಚಾರ್ಯರು, ಮಹಾತ್ಮ ಗಾಂಧಿಯವರು ಹಾಗೂ ವಿನೋಬಾಜಿಯವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಭಾರತ ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕು ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಜನತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರತಕ್ಕಂತಹ ಒಬ್ಬ ಇತ್ತೀಚಿನ

ನಾಯಕರು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಬರೀ ಭಾರತ ಯಾತ್ರೆ ಎಂದರೆ, ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲವೆಂದು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ, ಭಾರತೀಯ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ಸಂಕೀರ್ಣ. ಎಲ್ಲಾ ಸೌಲತ್ತುಗಳಿದ್ದರು ಕೂಡ ಅವುಗಳಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುತ್ತೇನೆಂದು ಯಾರು ಜನತೆಯ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ನಾಯಕರನ್ನು ಜನತೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರಂತೆ ಕಷ್ಟಸಂಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಯಾರು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಯಾರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಅಂತಹವರನ್ನು ನಾಯಕರೆಂದು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರವಿರತಕ್ಕಂತಹವರ ಅಧಿಕಾರ ಪ್ರಭಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಯಪಡುತ್ತಾರೆ, ಭಯದಿಂದ ದೂರವಿರುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ ಅವರ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ನಾಯಕರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ, ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರಬಹುದು, ಅವರನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡದೇ ಸೋಲಿಸಬಹುದು. ಆದರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಪ್ರಮುಖರಾಗಿರುವಂತಹರ ಹೋರಾಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತಕ್ಷಣವೇ ಯಾರೂ ತಪ್ಪಾಗಿ ಭಾವಿಸಬಾರದು, ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯವರ ಗ್ರಾಮವಾಸ್ತವ್ಯ ಕೂಡ ಅಂತಹದ್ದರಿಂದ ಪ್ರೇರೆಪಿತವಾದದ್ದು. ಜನತೆಗೆ ನಾವು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದಾಗಲು ಕೂಡ, ಅವರ ಹತ್ತಿರ ಬರಬೇಕೆನ್ನುವ ಮನಸ್ಸು ಏನು ಇರುತ್ತದೆ, ಅದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಕೂಡ ತಂದು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಸುಮಾರು 4260 ಕಿ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ದೆಹಲಿಯವರೆಗೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆದುಹೋದಂತಹವರು. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಎಂದೂ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೂಡ ಗೊತ್ತಿದೆ. ನಜೀರ್ ಸಾಬ್ ಅವರನ್ನು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಗುರುಪಾದ ಸ್ವಾಮಿಯವರನ್ನು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗುತ್ತದೆನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದಾಗ, ನಾನು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ ನಜೀರ್ ಸಾಬ್‌ರವರಿಗೆ ಓಟು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ದೂರದವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಎಂತಹ ಮುಜುಗರದ ಸಂದರ್ಭ ಬಂತೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಯಶಃ ಯುವಕರಿಗೆ ಇಂತಹ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡಿ, ಅನುಭವವಿತಕ್ಕಂತಹದ್ದು ಬೇಡವೆಂದು ದೇವೇಗೌಡರು ಹಾಗೂ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗ್ಡೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅವತ್ತು ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರೇ ನೇರ ಕಾರಣಕರ್ತರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅಂದರೆ, ಯುವಕರನ್ನು

ಬೆಳೆಸಬೇಕೆನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶ ನಮಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಅರ್ಹತೆ ಇದೆ ಎನ್ನುವ ಕಾರಣಕ್ಕಲ್ಲ. ಯುವಕರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ತಂದರೆ ಮುಂದೆ ಅವರು ನಾಯಕರಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳಬಹುದೆನ್ನುವುದು. ಆದರೆ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ God that fade ಅಂದ ಹಾಗೆ ನಾವ್ಯಾರು ನಾಯಕರಾಗುವಂತಹ ಗುಣವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಬಲರಾಗಿರುವ, ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವ ಜನರಿದ್ದರು ಕೂಡ 13 ಭಾರಿ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಹೋಳಾಗಿದೆ. ಆಗ ಅವರು ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದರು. ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಗೆದ್ದುಬಂದರು, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಹಾಸನದಿಂದ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರೊಬ್ಬರೇ ಗೆದ್ದು ಬಂದರು, ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಸೀಟನ್ನು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಡಪಂಥಿಯರಾಗಿರಬಹುದು, ಮತ್ತ್ಯಾರೆ ಆಗಿರಬಹುದು, ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವೇನು ಅಂದುಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೇಗೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವರು ಅನೇಕರು ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಂಶಯಪಡತಕ್ಕಂಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಾಗಲು ಕೂಡ, ಅವರು ಮಾತನಾಡುವ ಮಾತಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗೌರವವನ್ನು ಈ ದೇಶದ ಜನ, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಂತಹವರು ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಜಾಗವನ್ನು ಅವರು ಕೇಳಿದಾಗ ಸ್ವತಃ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರೆ ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಇವರಿಗೆ ಸೈನ್ಯ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಆ ಭೋದಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು, ಸದಾ ಕಾಲ ಅವರದು ಅಂತಹ ಸ್ನೇಹವಿದ್ದಂತಹದ್ದು. ಇವತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ರವರು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಒಂದುವರೆ ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ ನಾನು ಆಸ್ಪತ್ರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಬಂದಿದ್ದೆ, ಅದೆ ನನಗೆ ಅವರ ಅಂತಿಮ ದರ್ಶನವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಮಟ್ಟಿಗಂತು ಅವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾಯಕರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯು ಜೀವಿಜಯರವನ್ನು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಣತನದಿಂದ ಕೈಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಗ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು ತಮ್ಮ ಮಾಮೂಲಿ ಚತುರತೆಯಿಂದ they were not dropped, but they were drafted to party work ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಜೀವಿಜಯರವರ ಪರವಾಗಿ ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಫೋನ್ ಮಾಡಿ, ಆ ಹುಡುಗ ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ, ನೀವು ಅಂತಹವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏತಕ್ಕೆ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರೆಂದು ಕೇಳಿದರು. ಮತ್ತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇವರು ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ನಿಕಟವಾದ ಸಂಪರ್ಕ ವಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು, ಯಾವಾಗಲು ಕಾವೇರಿ ಕಾಂಟಿನೆಂಟಲ್ ಹೋಟಲ್‌ನಲ್ಲಿ

ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು, ಇಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಕೃಪಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತರೆ ಸಮಾಕಾಲೀನ ರಾಜಕೀಯ ಬದುಕಿನ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಹೊರಗಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಸಣ್ಣವರ ದೊಡ್ಡತನ, ದೊಡ್ಡವರ ಸಣ್ಣತನ, ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಘಟನಾವಳಿಗಳು, ಇವುಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ ನೀವು ಏತಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬಾರದೆಂದು ನಾವು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇವು, ಅವರು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಬರೆಯುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭವಿಷ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇತ್ತು. ಎಲ್.ಸಿ.ಜೈನ್‌ರವರು, ರಾಜಕೀಯದಿಂದ ದೂರ ಸರಿದಂತೆ, ಬಹಳ ಜನ ತೀರಿಹೊದಂತೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಲ್ಲದ ಬಾಂದಳ "A sky without stars" ವೆಂದು ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು, ಆಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಬಗ್ಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಂತಹ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಬಂದಂತಹ ಅತ್ಯಂತ ಮಧುರವಾದ ಆತ್ಮೀಯ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಂತಹವರು. ಇವತ್ತಿನ ಸಮಕಾಲಿನ ಜಗತ್ತಿಗೆ, ಭಾರತ ದೇಶದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಟ 25–50 ಜನರನ್ನು ಹೆಸರಿಡಿದು ಕರೆಯುವಷ್ಟು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಅವರು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ನಾಯಕನಿಗೆ ಇರಬೇಕಾದ ದೊಡ್ಡ ಗುಣ ಮತ್ತು ಆತ್ಮೀಯತೆ. ಅವರು ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೇವಲ 7 ತಿಂಗಳು, ಅವರು ಶ್ರೀಲಂಕಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಾರ್ಕ್ ಸಮ್ಮೇಳನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೋಗಿ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಣ ಇವತ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಡಾಕ್ಯುಮೆಂಟೇಷನ್ ಆಗಿದೆ. ಮನಮೋಹನ್ ಸಿಂಗ್ ಅವರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಲಹೆಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದು ಈ ಖಾಸಗೀಕರಣ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದಾಗ, ಅವರು ಅದ್ಭುತವಾದ ಲೇಖನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಯಂಗ್ ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಮನಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್‌ರವರನ್ನು Mal notice to ಮನಮೋಹನ್‌ಸಿಂಗ್ ಎನ್ನುವ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದು, ಇವರ ಖಾಸಗೀಕರಣ ಮತ್ತು ಜಾಗತೀಕರಣ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತೀವ್ರವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದವರು ಕೂಡ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿದಂತಹ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಸದನ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಾವೇನು ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯನ್ನು ತಂದಿದ್ದಿರಿ, ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲಿ, ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಯುವಕರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೆಪಣೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲಿ, ಸವಕಲು ನಾಣ್ಯವಾಗಿರುವ ಜನ, ನಮ್ಮಂತಹವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ

ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿರುವ ಜನಗಳ ನಡುವೆ ಯುವಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂತಹ ತಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎಂ.ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಖರ್ಗೆ [ಗುರುಮಿಟ್ಕಲ್]: ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ನಿಜವಾಗಲೂ ಇವತ್ತು ಒಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ನಾಯಕನ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಒಬ್ಬ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. ನೇರ ನುಡಿ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡು, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ ಬಹಳ ದೀರ್ಘಕಾಲವಿದ್ದರು ಕೂಡ ಅವರು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸೇರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಏನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ ನೇರವಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವಿನಃ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಸಂಪುಟದ ಸಚಿವರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವಂತಹದ್ದನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅವರು ಆಸೆಯು ಪಡಲಿಲ್ಲ.

ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಒಂದು ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಆ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆನ್ನುವಂತಾ ಧ್ಯೇಯ ಧೋರಣೆಯಿಂದ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಆ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಂಥದವರು. ಈಗಾಗಲೇ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಮಾನ್ಯ ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್‌ರವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಆಚಾರ್ಯ ನರೇಂದ್ರ ದೇವ್‌ರವರ ಗರಡಿಯಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪ್ರಜಾ ಸೋಷಿಯಲಿಷ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಮಾಜ ರಚನೆಗೆ ತಮ್ಮ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜೀವನದುದ್ದಕ್ಕೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಪ್ರಜಾ ಸೋಷಿಯಲಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿಯನ್ನು ಅವರು ಬಿಟ್ಟರೂ ಕೂಡ, ಮುಂದೆ ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರಿ ತನ್ನದೇ ಅದಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಜನರ ಮುಂದೆ ಇಡುವಂಥಾ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಮತ್ತೆ ಇಲ್ಲೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಗುಂಪು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ Congress Forum for Socialist Action ಎಂದು ಒಂದು ಫೋರಂ ಅನ್ನು ಮಾಡಿದರು, ಅಂದರೆ ಸಮಾಜವಾದಿ

ತತ್ವದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲೇ ಒಂದು ಘೋರಂ ಮಾಡಿ, Congress Forum for Socialist Action ಮಾಡಿದ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ, ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಮುಖಾಂತರ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಆ ಒತ್ತಡದ ಗುಂಪನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥಾದ್ದನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಿದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸಿಮ್ಲಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದಂಥ Central Working Committee ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನಿಂತು ಅತ್ಯಂತ ಬಹುಮತದಿಂದ ಆರಿಸಿ ಬಂದರು. ಆಗ ನಾವು ಕೂಡ ಹೋಗಿದ್ದೇವು. ಇದು ಏನು ತೋರಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದರೆ, ಅಂದಿನ ದಿವಸದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಜನರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (Ten-point programme)ವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರಲು ಏಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತೆಂದರೆ, ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು, ಮಾನ್ಯ ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು, ಮಾನ್ಯ ಮೋಹನ್ ಧಾರಿಯವರು, ಮಾನ್ಯ ಅರ್ಜುನ್‌ರವರು, ಇಂಥ ಅನೇಕ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಮಾನ್ಯ ಡಿ. ದೇವರಾಜ ಅರಸು ಅಂಥವರು ಅನೇಕ ಜನರು ಈ ಘೋರಂನಲ್ಲಿ ಸದಸ್ಯರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ, ಈ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಕ್ಕೆ ತರಲು ಸಾದ್ಯವಾಯಿತು, ಮತ್ತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ Congress Working Committee ಕೂಡ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡುವಂಥಾದ್ದು ಅಯಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಕೂಡ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಈ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಇಡಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುವಂಥಾದ್ದು ಆಯಿತು. ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಹತ್ತು ಅಂಶಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿಯೆ, ಆಗ ನಾವು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಸೇರಿದೆವು. ನಾವು ಆಗ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೆವು, ಮಾನ್ಯ ಧರ್ಮಸಿಂಗ್‌ರವರು ಹೇಳಿದರು. ನಾವು ಬಂದಾಗ ಸೆಕ್ಷನ್ 144 ಅನ್ನು ಜಾರಿ ಮಾಡಿ, Police Act 35ರ ಪ್ರಕಾರ ಜಾರಿ ಮಾಡಿ ಭಾಷಣಗಳನ್ನೆ ಮಾಡಬಾರದೆಂದು, ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನೆ ಹೇಳಿಕೊಡಬಾರದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಆದೇಶ ಬಂದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿ ಲಾಠಿ ಚಾರ್ಜ್ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮೀಟಿಂಗ್ ಅನ್ನು disperese ಮಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮ ಹತ್ತು ಜನರ ಮೇಲೆ ಕೇಸ್ ಹಾಕಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಎರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಿರುಗಾಡಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗೆ ನಮ್ಮ ಸರ್ಕಾರ ಬಂದಮೇಲೆ, ಆ ಕೇಸನ್ನು withdraw ಮಾಡಿ ಕೊಂಡೆವು. ನಾನು ಏಕೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಆ ಕೇಸ್ ಇತ್ತೆಂದು ಪದೇ ಪದೇ ಗುಲ್ಬರ್ಗಾಕ್ಕೆ

ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಇದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೋ, ಬೇಡವೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರು leave of basence ಕೇಳಿದ್ದರು, ಅಂದರೆ ನಮಗೆ absent ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಪರ್ಮಿಷನ್ ಕೇಳಿದ್ದರು. ಮೂರು ಸಲ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ, ಇದು Police Actನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೇಸ್, ಅಂದರೆ ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಜನರು ವಿನಾ ಕಾರಣ prejudice ಆಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಅವರು ಎರಡು, ಮೂರು ಸಲ ಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ಒಂದು ಅನುಕೂಲ ಏನಾಯಿತೆಂದರೆ, ಅವರನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಭಾಷಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು. ನಾವು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಆ ಲಾಠಿ ಚಾರ್ಜ್‌ನಿಂದ ನಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವನ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ನೀತಿ ಮತ್ತು ತತ್ವದ ಮೇಲೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಂದೆವು. ಯಾರು ಏನೇ ಹೇಳಿದರೂ ಕೂಡ ಆ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಾರಿ ಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅವರಂಥವರಿಂದ ಕಲಿತಂಥಾ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಇದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆವು, ಇವರೆಲ್ಲಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಬಡವರಿಗಾಗಿ, ದೀನ ದಲಿತರಿಗಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ, ಭೂ ಸುಧಾರಣೆ ಕಾನೂನಿಗಾಗಿ, State trading, Bank Nationalization, ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರ ಫಲಕಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತಾದ್ದು, ಇಂಥಾದ್ದು ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೂಡ ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದಾಗ, ಇದು ತಮಗೆಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಜನರು ತಾವಾಗಿ ಹುಚ್ಚೆದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ support ಮಾಡಿದರು. ಆ ತತ್ವಗಳು; ಸುದೈವದಿಂದ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಿ: ಡಿ.ದೇವರಾಜ ಅರಸುರವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳೂವಂಥಾದ್ದು. ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಸಿಕ್ಕಿತು, ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಬಂತೆಂಬುದು ಕೂಡ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ ಇಂಥ ನಾಯಕರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ, ಅಂದರೆ ಏನೋ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರ ಸಿಕ್ಕುತ್ತದೆಂದರೆ ತಕ್ಷಣ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡುವಂಥಾದ್ದು ಸಹಪ. ಆದರೆ ಇವರು ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ತನಗೆ ಏನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಯಾವಾಗ ಅವರ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಕ್ಷಣವೇ, ತಮ್ಮ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದರೆ manipulation politics ಇಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚುವಂಥಾದ್ದು ಇಲ್ಲ, ಯಾರ ಬಳಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೂವಂಥಾದ್ದು ಕೂಡ ಅವರು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅಂಥಾ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಅಗಲಿದ್ದಾರೆ, ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವರ

ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಇನ್ನು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು, ಏಕೆಂದರೆ ಇಂಥಾ ಸಂದಿಗ್ಧ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಇರುವಂಥಾ ಜನರು ಇದ್ದರೆ, ಪ್ರಜಾ ಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯ ತಮಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅವರು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ಸಾರಿ ಎದ್ದು ನಿಂತರೆ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲಾ ಸದಸ್ಯರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಾಗ, ತಕ್ಷಣ ಅಲ್ಲಿ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷದವರು ಇರಲಿ, ಆಡಳಿತ ಪಕ್ಷದವರು ಇರಲಿ, ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಶಾಂತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದದರು. ಅಂಥಾ ಒಂದು ಕಮಾಂಡ್ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದಂಥಾ ಸಂಸದೀಯ ಪಟುವೆಂದರೆ, ಅದು ಅವರೊಬ್ಬರೇ ಎಂದರೆ, ಇದು ಎಂದೂ ಕೂಡ ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನ ಭಾವನೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ 1995ರಲ್ಲಿ Best Parliamentarian ಎಂದು ಅವಾರ್ಡ್ ಅನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಟ್ಟರು. ಅಂದರೆ ನಾವು ಈ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಜನರು ಒಳ್ಳೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚುತ್ತಾರೆ. ಅಧಿಕಾರ ಇರಲಿ, ಇರದೇ ಇರಲಿ, ಅವರು ಬಹಳ brief period ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ ಅವರು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಆಗಿ ಇಡೀ ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಗುರುತಾದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಅವರು ತನ್ನ ಹೆಸರಿನ ಮೇಲೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೇಲೆ, ಇವತ್ತು ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುವಕರಿಗೆ ಅವರು ಪರಿಚಿತರಾಗಿ, ಈಗಾಗಲೇ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎರಡನೆಯ ಸಾಲಿನ ಅಥವಾ second line leadership ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದು, ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಅದು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು, ಅಥವಾ ಕಾಂಗ್ರೆಸೇತರ ಸರ್ಕಾರಗಳು, ಅಥವಾ ಪಕ್ಷಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಕಾರಣಕರ್ತರು ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥ ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ನನ್ನ ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ತಾವು ಮಂಡಿಸಿದಂಥಾ ಈ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಗೆ ನಾನು ಕೂಡ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ಎಸ್ ಈಶ್ವರಪ್ಪ (ಜಲ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಚಿವರು): ಮಾನ್ಯ ಸಭಾಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ತಾವು ಮಂಡಿಸಿರುವಂಥ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನಾ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯೆ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಇಲ್ಲ. ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆಯೋ, ಅವರು ಹೋದಾಗ ಅವರಿಂದ ನಾವು ಏನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ಅಂಶವನ್ನು ಅವರ

ಜೀವನದ ಮುಖಾಂತರ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾದ ನಾವು ಏನು ಕಲಿಯಬೇಕು ಎನ್ನುವಂಥ ಅಂಶವನ್ನು ಅವರ ಜೀವನದ ಮುಖಾಂತರ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಾದ ನಾವು ಕಲಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಂಥಾದ್ದನ್ನು ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದರೆಂದರೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಪಕ್ಷ ದೊಡ್ಡದು, ಪಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ದೇಶ ದೊಡ್ಡದು ಎಂದು ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹರಣವನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳನು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿರೋಧ ಪಕ್ಷಗಳವರೂ ಹೇಳಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೇ ಇದ್ದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಅವರು ಇದನ್ನು ವಿರೋಧ ಮಾಡಿ, ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ತಂದುಕೊಡುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹೋದಂಥವರೆಂದರೆ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಾವು ಏಕೆ ಇವತ್ತು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದರೆ, ಪಕ್ಷದ ರಾಜಕಾರಣಗಳು ಇರುವಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಪಕ್ಷದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗುವಂಥ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಬಂದಾಗ, ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಕೂಡ ನಾನು ದೇಶದ ಪರವಾಗಿರುತ್ತೇನೆ, ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಪರವಾಗಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಂಥ ಮಾದರಿ ಜೀವನ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ರಿತಿ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರವಾಸವೂ ಕೂಡ ಮಾದರಿಯಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಸ್ಥಿತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನಾವು ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ರೀತಿಯ ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಬರೀ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್‌ರವರು ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ, ಶಂಕರಚಾರ್ಯರ ಒಂದು ಆದರ್ಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ವಿನಾಬಾ ಭಾವೆಯವರ ಆದರ್ಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಹೇಗೆ ಇಡೀ ದೇಶವನ್ನು ಸುತ್ತಿದರೋ, ಆ ರೀತಿ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ದೇಶವನ್ನು ಸುತ್ತಿ, ದೇಶವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂಥ ಕೀರ್ತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದಂಥ ಆ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಬೇರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಗಳು ಎಂದ ತಕ್ಷಣ ಅವರು ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ದೂರ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎನ್ನುವ ಭಾವನೆ ಇವತ್ತು ಇರುವುದನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು

ಎಂದರೆ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಎಂದು ಅನೇಕರು ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿಸುವಂಥ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಟ ರಾಜಕಾರಣಿ ಈ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ನಾನು ಕೇಳಿರುವ, ಓದಿರುವ ಪ್ರಕಾರ, ರಾಮಾಯಣದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾಡಿದಂಥ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮಯವನ್ನು ರಾಮಾಯಣದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದರು ಎನ್ನುವಂಥ ಅಂಶವನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು, ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಒಂದು ದೇಶ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು, ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಸಹ ಈ ಒಂದು ದೇಶ ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಕಳಕಳಿಯಿದ್ದಂಥ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು, ರಾಷ್ಟ್ರ ಭಕ್ತನನ್ನು ನಾವು ಇವತ್ತು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ನಡೆದರೋ, ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವಂಥ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲೂ ನಾವು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ನಾನು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತು ನನ್ನ ಪಕ್ಷವಾದ ಭಾರತೀಯ ಜನತಾ ಪಕ್ಷದ ಪರವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ವಾಟಾಳ್ ನಾಗರಾಜ್(ಚಾಮರಾಜನಗರ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಮಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನಿಧನದಿಂದ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿಗೆ ಭಾರಿ ದೊಡ್ಡ ಅಘಾತವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿ ಮತ್ತು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ. ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಅವರು ಒಂದು ರೀತಿ ಯಜಮಾನರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಇಡೀ ಲೋಕಸಭೆಯವರು ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ 'ಯಂಗ್ ಟರ್ಕ್' ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಂದು ಹೊಸ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲ ಮೋಹನಧಾರಿಯ ಇದ್ದರು, ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್ ಇದ್ದರು, ಜೊತೆಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದವರೇ ಆದಂಥ ಎಂ.ಎಸ್.ಗುರುಪಾದ ಸ್ವಾಮಿಯವರಿದ್ದರು. ಆಗ ಅವರದೇ ಆದಂಥ ಈ ಗುಂಪು ಅತ್ಯಂತ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಇಂದು ಹೊಸ ದಿಕ್ಕನ್ನೇ ತೋರಿಸಿದರು, ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು, ಸಮಾಜವಾದಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೌರವ, ಶಕ್ತಿ ಬರುವ ರೀತಿ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಅವರಿಗೆ 80 ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದರೂ, ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳಿಗೆ

ವಯಸ್ಸಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಅವರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ವಯಸ್ಸಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಅದರ್ಶವಾದಂಥ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಂಥವರು ಅವರು. ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕ ಸದಸ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ, ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿಯವರು, ವಿನೋಭಾ ಭಾವೆಯವರ ನಂತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದಂಥ ಅತ್ಯಂತ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿದ್ದಂಥ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರು. ಅನೇಕ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಹೇಳಿದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂಬಂಧ ಬಹಳವಾಗಿತ್ತು. ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಾಗ ಅವರ ಒಂದು ಸ್ಮಾರಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ, ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಮಾರಕ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಲಿ. ಅದನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಿ. ಸ್ಮಾರಕ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಬೇಕು, ಏನಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಚಿಂತನೆ ನಡೆದು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸ್ಮಾರಕವಾಗಲಿ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಬಹಳ ಜನರಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ, ಗಡ್ಡ ಬಿಡುವ ರಾಜಕಾರಣ ಪ್ರಾರಂಭವಾದದ್ದು ಅವರಿಂದಲೇ, ಎಲ್ಲರೂ ಗಡ್ಡ ಬಿಡಲು ಶುರು ಮಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ, ಆಗ ಗಡ್ಡ ಬಿಡುವವರು ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು, ಚಿಂತನೆ ಇರತಕ್ಕಂಥವರು, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು, ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇರತಕ್ಕಂಥವರು ಎಂದು ಆಗಿತ್ತು. ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರು ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಇವನು ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಇವನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದವನು ಎಂದು ಹೇಳುವಂಥ ಕಾಲವಿತ್ತು. ಗಡ್ಡ ಬಿಡುವುದು ಎಂದರೆ ಬರೀ ಶೋಕಿಗಲ್ಲ. ಗಡ್ಡ ಬಿಡತಕ್ಕಂಥ ರಾಜಕಾರಣವೆಂದರೆ ಇವರು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥವರು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿಗಳು, ವಿವೇಚನೆ ಇರತಕ್ಕಂಥವರು, ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ ಲಕ್ಷಣ ಇವರದ್ದು ಇದೇ ದೃಷ್ಟಿ ಎನ್ನುವ ಇಂದು ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಕಾಣಬೇಕಾದರೆ ಅದು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳು, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಚಿಂತನೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಿರತಕ್ಕಂಥವರು ಎಂದಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಕೇವಲ ಏಳು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರವಿದ್ದರು. ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬೇರೆಯವರ ರೀತಿ ನಾನಾ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ, ರಾಜಕೀಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಎಂದು ದೂರವಾಣಿ ಮೂಲಕ ಯಾರನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕಾರ್ಯಾಲಯದ ಮುಂದೆ ಇಬ್ಬರು ಬೇಹುಗಾರಿಕೆಯವರನ್ನು ಕಂಡ ತಕ್ಷಣವೇ ನನ್ನ ಸರ್ಕಾರದ ಮೇಲೆ ಬೇಹುಗಾರಿಕೆ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ಇದ್ದರೂ ತಕ್ಷಣವೇ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಜಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ರಾಜೀವ ಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಆಘಾತವಾಗಿತ್ತು. ಏಕೆ ಇವರು ರಾಜೀನಾಮೆ

ಕೊಟ್ಟು, ನಾವ್ಯಾರೂ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ, ಅವರು ವಿದೇಶಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಸೂಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಕಚ್ಚೆ, ಅದೇ ಜುಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇಂಥ ಅನೇಕ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರತಕ್ಕಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಕೋರುತ್ತಾ, ಅವರ ಸ್ಮಾರಕ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು ಎಂದು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಜಿ.ಬಿ. ಶ್ರೀರಾಮರೆಡ್ಡಿ(ಬಾಗೆಪಲ್ಲಿ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೇ, ಇವತ್ತು ನೀವು ತಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯ ಬಹಳ ಅಮೂಲ್ಯವಾದುದು. ಭಾರತ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶವನ್ನು ಮುನ್ನಡೆಸಿದಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸತಕ್ಕಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶ ವಿಧಾನಸಭೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದು ನಮಗೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದು:ಖ ಮತ್ತು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡತಕ್ಕಂಥ ವಿಚಾರ. ಹಿರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಿರಬೇಕು. ಭಾರತ ದೇಶದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖವಾದಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಂದು 1969ರಲ್ಲಿ ಅದಂಥ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ವಿಭಜನೆ. ಎರಡನೆಯದು, 1977ರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಂತರದ 30 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರವೊಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂಥಾದ್ದು. ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಮುಖ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನುವಹಿಸಿದಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ನಾಯಕರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ವಿಭಾಗವಾಗತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದ್ದು, ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾದ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಸೈಧಾಂತಿಕವಾದ ಆಂತರಿಕ ಸಂಘರ್ಷ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಗತಿಪರ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿ ವಿರೋಧಿ ಶಕ್ತಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಏನು ಸಂಘರ್ಷ ನಡಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಸಂಘರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ catealyst force ಆಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದವರು ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ: ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು, ಕೆ.ವಿ.ರಂಗನಾಥರೆಡ್ಡಿ, ಕೆ.ಆರ್.ಗಣೇಶ್, ಮೋಹನ್ ಕುಮಾರ್ ಮಂಗಳಂ ಮತ್ತು ಇಂಥ ಮುಖಂಡರು. ಆವತ್ತು ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ 1969ರಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣಕರ್ತರಾದವರು. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅದು ಭಾರತ ದೇಶದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟ್ಟ, ಏಕೆಂದರೆ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಮಾಜವಾದಿಯ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು

ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ತರತಕ್ಕಂಥ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾದ ಪ್ರಪ್ರಥಮವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥ ಅದೊಂದು ಘಟ್ಟ. ಅದು ಕೇವಲ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ತತ್ವಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆವತ್ತಿಗೆ 50 ವರ್ಷಗಳ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದಂಥ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಒಡೆದು ಒಂದು ಹೊಸ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಅಲೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಬಹುಶಃ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರಿಕರಣ ಮಾಡಿದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕೆ.ಆರ್.ಗಣೇಶ್ ಇದ್ದರು. ಮಾನ್ಯ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಹಣಕಾಸಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿರೋಧವಾಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ ಯವರ ನಿಲುವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮೊರಾರ್ಜಿದೇಸಾಯಿಯವರು ರಾಜಿನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಅದಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಯುತ ಗಣೇಶ್‌ರವರು ಹಣಕಾಸಿನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಇಡೀ ಹಣಕಾಸಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, financial institution ಹೇಗೆ ಜನಪರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲನೆಯ ಬಾರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು 14 ಬ್ಯಾಂಕಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಕರಣ ಮಾಡಿದಂಥ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಎಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರೇ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು. 1962ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಬಂದಮೇಲೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅವತ್ತು ಸಮಾಜವಾದಿ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಂದಂಥ ಹಲವಾರು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಂಥವರು. ಆದರೆ, ಅವರು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಸಮಾಜವಾದಿ ತತ್ವದಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆ ತತ್ವದಿಂದಾಗಿಯೇ ಅವರು ಬೆಳೆದು ಬಂದರು. ಆದರೆ, ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ 1969ರಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿ, ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಹಾದಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಂಥ ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರೇ 1975ರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ವಿರುದ್ಧವೇ ಅವರು ನಿಂತದ್ದೇನಿದೆ, ಅವರ ತಾತ್ವಿಕ ನಿಷ್ಠೆಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾತಂತ್ರ ರಾಜಕೀಯ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಅದು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದಂಥ ಒಂದು ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ. 1970ರ ಜೂನ್ 19ನೇ ತಾರೀಖು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್‌ರವರು ರಾಮಲೀಲಾ ಪೆರೇಡ್ ಗ್ರೌಂಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಕಾನೂನುಬಾಹಿರ ಆದೇಶಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಹೊರಡಿಸಿದರೆ, ಅದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಾರಿಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಒಳಗಡೆಯೇ ಇದ್ದು ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ

ಮಾಡಿದಂಥ ಒಬ್ಬರೇ ಒಬ್ಬರು ನಾಯಕರೆಂದರೆ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರು ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇರಿದಾಗ, ಅವರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಂಥ ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ದೇಶದ ನಾಯಕರು ಸಂವಿಧಾನಾತ್ಮಕವಾದ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಮಾಡಬಾರದೆಂದು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಉರುಳಿಸತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಕರೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ, ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದು ಮಾನ್ಯ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್‌ರವರ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಇದೊಂದು ಸಹ ಕಾರಣ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿರುದ್ಧ ಇಡೀ ದೇಶದ ಜನತೆ ಹೋರಾಟ ನಡೆಸಿದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಜೈಲುವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತರವಾದಂಥ ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರವನ್ನು 1972ರಲ್ಲಿ ಭಾರತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡಂಥ ಸಂದರ್ಭ. ಪ್ರಪ್ರಥಮಬಾರಿಗೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರವು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದಂಥವರು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಅಂದರೆ, ಈ ಎರಡು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಕೀಯ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಷ್ಟಲ್ಲದೆ, ಜನಪರವಾಗಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ದುಡಿದಂಥವರು, ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆಸೆ ಪಡದೇ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ಸರ್ಕಾರದ ಸವಲತ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಸೆ ಪಡದೇ, ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜನರಪರವಾಗಿ ಹೋರಾಟವನ್ನು ನಡೆಸಿದಂಥ, ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ಹೋರಾಟ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟ ಇವೆರಡನ್ನೂ ನಡೆಸಿದಂಥ ಒಬ್ಬ ಧೀಮಂತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು. ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು 7 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಅದು ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡತಕ್ಕಂಥ ವಿಚಾರವೋ, ಹಾಗೆಯೇ, 1983ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಾದಯಾತ್ರೆ ನಡೆಸಿದರು ಎಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾತನಾಡಿದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣ ಮಾಡಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಈ ದೇಶದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಹೇಗೆ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅದರ ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ A candidate for Prime Ministership ಎಂದು Indian Express ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೇಖನ ಬಂದಿತ್ತು. ಆ ಲೇಖನವನ್ನು ಬರೆದದ್ದು ಯಾರೆಂದು ನನಗೀಗ ಮರೆತುಹೋಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ 'ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಸಮರ್ಥ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಆಗತಕ್ಕಂಥ ಎಲ್ಲಾ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದನ್ನು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಎಂದು ಆ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಈಗಲೂ ಕೂಡ

ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದ ಹಲವಾರು ರಾಜಕೀಯ ಮಜಲುಗಳಿವೆ. ಕಾರಣೀಭೂತರಾಗಿದ್ದಂಥ ಸದಾ ಪ್ರಗತಿಪರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಂಥ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿ ತಂದಿರುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ಆರ್.ರಮೇಶ್ ಕುಮಾರ್ (ಶ್ರೀನಿವಾಸಪುರ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಕುರಿತು ಈ ಕಡೆ ಆ ಕಡೆ ತಮ್ಮದೇ ಅದಂಥ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಈ ದೇಶದ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಯೋಗ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನುಸರಿಸಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಏರಿದಾಗ ಅದರಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗದ ಬಲದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಅವರಿಗೆ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ, ಆದರೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯತೆ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವುದು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ. 'A potential candidate for Prime Minister' ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರೆಂದು ಮಾನ್ಯ ಶ್ರೀರಾಮರೆಡ್ಡಿಯವರು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು. Probably, Chandrashekar was the only person who had remained a potential candidate for Prime Ministership all through. That was his speciality. ಯಾವುದೇ ವಿಧಿಬದ್ಧವಾದ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದೇ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಬೀರತಕ್ಕಂಥ ನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸತಕ್ಕಂಥ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ರಾಜಕಾರಣಿ. ಆವಾಗ multinationals ಇರಲಿಲ್ಲ. Monopoly houses ಇತ್ತು. Monopoly houses ವಿರುದ್ಧ fight ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಧೈರ್ಯ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೊದಲನೆ ಬಾರಿಗೆ Monopoly Restrictive Trade Practices Commission Act ಗೆ amendment ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದ ಒಳಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧ ಮಾಡಿ monopolies growth ಅನ್ನು check ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಂದು ಸೈದ್ಧಾಂತಿಕ ನಿಲುವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಶ್ರೀಯುತರುಗಳಾದ ಕಾಮರಾಜುರವರ, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರ ಅವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅನಂತರದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲೂ ದ್ವಂದ್ವವಾದ ಬಹಳ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಅವರ ಜೀವನ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷ ಇಬ್ಭಾಗವಾದಂಥ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಪೂರ್ಣ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ರೆಡ್ಡಿಯವರು ಒಂದು appropriate word catalyst ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ತನ್ನಂತೆ ಯೋಚನೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಅರ್ಜುನ್ ಆರೋರ, ಅಮೃತ್ ಮೆಹ್ತಾ, ಆರ್.ಕೆ.ಸಿನ್ಹಾ; ನಂದಿನಿ ಸತ್ಪತಿ, ಬಹುಗುಣ, ರಘುನಾಥ ರೆಡ್ಡಿ, ಚಂದ್ರಜಿತ್ ಯಾದವ್, ರಾಮ್‌ಧನ್ ಒಬ್ಬರಲ್ಲ ಇಬ್ಬರಲ್ಲ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದಂಥ ಒಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿ 1967ರ ಚುನಾವಣೆಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಸಾವಿನಂಚಿನಲ್ಲಿದ್ದಂಥ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು ಇದೇನು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರ ಏನು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಾದ ನಂತರ ಕಲ್ಕತ್ತ್‌ದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಧಿವೇಶನವಾಯಿತು. ಆಗ ಬಾಂಗ್ಲಾದೇಶದ ಯುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಎದುರು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥ ಚೈತನ್ಯ ಆವತ್ತಿನ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯ ಚುನಾವಣೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವು ಒಂದು ಅಪ್ಲಿಕೇಷನ್ ಫೈಲ್ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾವು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟರು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಧೈರ್ಯ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗಿಂತಲೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಮತವನ್ನು ಪಡೆದು ಅವತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಗೆ ಆಯ್ಕೆಯಾದರು. ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬಂದಾಗ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಎಮೆರ್ಜೆನ್ಸಿ ಬಂದಾಗ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ನ ವರ್ಕಿಂಗ್ ಕಮಿಟಿಯ ಮೆಂಬರ್ ಆಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸನಿಹದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರ ವಿರುದ್ಧ ಸಿಡಿದೆದ್ದು ಜೈಲ್‌ಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಾರೆ. ನಾನೇಕೆ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದರೆ, ನಾವು ಈ ರಿಯಲ್ ಎಸ್ಟೇಟ್ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇವೆ. ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತೂಕ ಹಾಕುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ, ಎಷ್ಟು ಸಾರಿ ಗೆದ್ದೆ, ಹೇಗೆ ಗೆದ್ದೆ, ಗೆದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟು ಇತ್ತು. ಈಗ ಎಷ್ಟು ಇದೆ, ಮುಂದೆ ಎಷ್ಟು ಮಾಡುತ್ತೀಯ, ಯಾರು ನಿನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ, total ನಿನ್ನ turnover ಎಷ್ಟು, ಇಂಥ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದೇವೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಅವರು ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. 1977ರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಯೂನಾನಿಮಸ್ ಚಾಯ್ಸ್ ಪ್ರೈಮ್ ಮಿನಿಸ್ಟರ್‌ಷಿಪ್‌ಗೆ ಅವರೆ. ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರಲ್ಲ, ಚರಣಸಿಂಗ್

ರವರಲ್ಲ, ಜಗಜೀವನರಾಂ ವಂಚನೆಯಾದಾರೆ ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿಭವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಇವರು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಂತೆಂಥ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು, ಮುಜುಗರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಬರುತ್ತವೆಂದರೆ, ಅವರು ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯ ನೋಡಿ ಅವರೇನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಲ್ಲ. ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ತಾನು ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದೆ ಎಂಬುದು ಅರಿವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ನಾನು ಎಂಬುದು ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಚಿಮನ್ ಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್‌ರನ್ನು ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ, ಯಾರ ವಿರುದ್ಧ ನವ ನಿರ್ಮಾಣ ಸಮಿತಿ ಹೋರಾಟ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಯಾವ ಮನುಷ್ಯ ಅತ್ಯಂತ ಭ್ರಷ್ಟ ಎಂದು ಆತನ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಅದೇ ಚಿಮನ್ ಭಾಯಿ ಪಟೇಲ್‌ರನ್ನು ಇವರು ಆಲಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. Full of controversies ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಆಸೆಪಡದೇ ಇರತಕ್ಕಂಥ ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲೋ ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಸೋತು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರತಕ್ಕಂಥ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಂದು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಒಂದೆರಡು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪುಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಮಾಧ್ಯಮದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಅವರು ಕಾಣುತ್ತಾರೆ. A hero becomes a villain. ಅವರಿಗಾದಷ್ಟು ಅಪಮಾನ, ಶಿಕ್ಷೆ, ಮತ್ಯಾರಿಗೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. A very pathetic situation, ಆಗ ನಾಯಕತ್ವದ ಮಟ್ಟ ಹೇಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ, ಈಶ್ವರಪ್ಪನವರ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಾನಾಜಿ ದೇಶ್‌ಮುಖ್‌ರವರು, ಶ್ಯಾಂಪ್ರಸಾದ್ ಮುಖರ್ಜಿಯವರು, ಅಟಲ್‌ಜಿಯವರು, ಜಗನ್ನಾಥ್ ಜೋಷಿಯವರು, ಅವರ ಪರಮ ಶತ್ರುಗಳು ದುರ್ಬಿನ್ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಜೀವನವಿಡಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ತಪ್ಪು ಅವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಂಥ ನಾಯಕತ್ವ ಅವರದು. ಕಮ್ಯುನಿಸ್ಟ್ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಬಂದರೆ ಸುಂದರಯ್ಯನವರು, ನಂಬೂದರಿ ಪಾದ್‌ರವರು, ನಾಗರೆಡ್ಡಿಯವರು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ರಫೀ ಮಹಮದ್ ಕಿದ್ವಾಯಿಯವರು, ಒಬ್ಬರಿಗಿಂತ ಒಬ್ಬರು ಸುಬ್ಬರಾಯರವರು, ನಿಜಲಿಂಗಪ್ಪನವರು, ಯಾರ ವೈಯುಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನೀವೇನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ದಿಗ್ಗಜಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಇವರು, he rises as a rebel. ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ನಾವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ಆತಂಕ, ವೇದನೆ, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಆದಂಥ ಅಂತರಿಕ ನೋವನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ

ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಚಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ ನಾಯಕತ್ವ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಳಕೆಯಾಯಿತು. His services were not utilized. He was put to use. Others were experts. They used the country. They had no services to offer to the country. This was a unique case where a unique personality was used for the services of the country. Nothing was offered to him. Congress Forum for Socialist Action ವಿಚಾರ ಹೇಳಿದರು. Indo-Soviet Treaty ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, Indo-Pak Treaty ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ದಿವಂಗತ ಡಿ.ಪಿ.ಧರ್‌ರವರು, ಮೋಹನಕುಮಾರ್ ಮಂಗಳಂರವರು, ಚಂದ್ರಶೇಖರರವರು, these are the architects ಅದರಿಂದ ಏನಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು ಎನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬೇರೆ. ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿದ ನೀರು, ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿ ರಾಜಕಾರಣ, ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. Bank nationalisation ಕೆಲವು ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿರಬಹುದು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಅದು ಆಗದೇ ಇರಬಹುದು. Land reforms was thought of as a subject in the Congress Party after 1972 as the initiation of all these things. Backward Classes Commission ಪ್ರಬಲ ಸಮಾಜಗಳಿಗೆ ಸೇರದಿರತಕ್ಕಂಥವರನ್ನು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಇರತಕ್ಕಂಥ ರಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಪ್ರಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದೇ ಆ ಶಕೆಯಲ್ಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ, it was of fort of the vested interests. ಮಾನ್ಯ ರೆಡ್ಡಿಯವರು ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಿದರು ಆಮಾತು ನನಗೆ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಯಿತು. ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಪಾತ್ರ ಮಹತ್ವದ್ದು ಇತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದು. ವಿಧಿಬದ್ಧವಾದಂಥ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ತೆಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೇ ರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ರಾಜ್ಯದ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸ್ವರೂಪ ಆಯಾಮ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರಗತಿಪರವಾದಂಥ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಎಲೆ ಮರೆಯ ಕಾಯಿಯಂತೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸರ್ವಿಸ್ ಮಾಡಿದರು. We have lost him. There were not many former Prime Ministers in this country. ನಾವು ಅನೇಕ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇವೆ. The Office of the former Prime Minister is an honourary title. It is just an honour. It is not an office. A fait accompli, becuase he was the Prime Minister, he becomes the former

Prime Minister who had left the office, whethere it is he or she. ಆ ಗೌರವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಯುತವಾಗಿ ಈ ದೇಶದ ಸಂವಿಧಾನಕ್ಕೆ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮುಜುಗರ, ಅಗೌರವ ಆಗದಂತೆ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ದಿನ ಬಳಕೆಯ ಪದಾರ್ಥದಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸದೇ ಎಲ್ಲಾ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅವರು ಬದುಕನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಮಾನ್ಯ ಬಿಜುಪಟ್ನಾಯಕ್ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡ Dictatorial attitude ಎಂಬುದು ನೈತಿಕ ಪದವಾಗಿದೆ. They could call and address anybody in singular. ಮತ್ತೆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅವರು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗತಕ್ಕಂತ ಗೌರವದ ಬಗ್ಗೆ ತಾವೇ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. 1977ರವರೆಗೆ ಅವರು ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ. 1977ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಲೋಕಸಭೆಯನ್ನು ಅವರು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. It was immaterial whether he was in office or not, whether he had a band of members behind him or not, he commanded the respect of the House ofor the simple reason of his commitment to the nation. His loyalty to the country was unquestionable, unimpeachable. ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ಮಾನ್ಯ ವಾಟಾಳ್ ನಾಗರಾಜ್‌ರವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಈ ಸದನ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿ ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಲವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಅತೀ ದೊಡ್ಡ ರೋಗ ಏನೆಂದರೆ, ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಗಳು ಸತ್ತು ಹೋಗಿವೆ. ಎಲ್ಲಾ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಲೀಕತ್ವ ಎಂಬುದು ಇದೆ. ಮಾಲೀಕತ್ವದಿಂದ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರಾದರೂ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದರೆ ಆತ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ರಾಜಕೀಯ ಪಕ್ಷಗಳ ಒಳಗೆ ಆಂತರಿಕ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವರ್ಧನೆ ಸಿಗದೆ ಇಲ್ಲದಿರುವಾಗ ನಿಜವಾದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಯಶಸ್ಸಿನ ಫಲವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕದೆ ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಏನಾಗಬಹುದೆಂದು ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡದೆ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಅತೀ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಭಾರತದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ದೊಡ್ಡ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿ ಉಳಿದಿರತಕ್ಕಂಥ ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ನನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪೂರಕವಾದಂತ

ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಮಾನ್ಯ ಸಭಾನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ವಿರೋಧಪಕ್ಷದ ನಾಯಕರು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಕ್ಷದ ಮುಖಂಡರೂ ಸಹ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಹೇಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ಸಂಸದೀಯ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಬಲವರ್ಧನೆಗಾಗಿ ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಾದ ಒಂದು ಸ್ಮಾರಕವನ್ನು ಈ ಸದನ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥ ಬರುತ್ತದೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿ ನನಗೆ ಅವಕಾಶಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಕೆ.ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ಹೆಗ್ಡೆ (ಬ್ರಹ್ಮಾವರ):- ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ತಾವು ತಂದಂಥ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಜೊತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೊಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಜನತಾ ಪಕ್ಷ ಮತ್ತೆ ಜನತಾ ದಳ ಸೇರಿ ರಾಜಕಾರಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯುವ ಜನತಾದಳದ ಖಜಾಂಚಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಧಾನ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ವ್ಯಾಲೆನ್‌ಷಿಯಾದಲ್ಲಿ ನಡೆದ International Union Socialist Conference ಗೆ ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರ ತಂಡದ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆಗ ಮಾನ್ಯ ರಾಮ್‌ವಿಲಾಸ್ ಪಾಸ್ವಾನ್‌ರವರು ಅವರ ಸ್ಪೋಕ್‌ಮನ್ ಆಗಿದ್ದರು, ನಾನು ನಾಯಕನಾಗಿದ್ದೆ. ಅನೇಕ ನಾಯಕರನ್ನು ಅವರು ಬೆಳೆಸಿದ್ದಾರೆಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಅಂದರೆ, ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಂದಿ ನಾಯಕರುಗಳನ್ನು ಅವರು ಬೆಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೇವಲ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಅವರು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅವರು ನಾಯಕರಾಗಿ ಬೇರೆಯವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆಳೆಸಿದರು. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನ ನಾಯಕತ್ವ ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಮಾನ್ಯ ರಮೇಶ್ ಕುಮಾರ್‌ರವರು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಾಯಕರು ಯಾರೆಂದರೆ, ಯಾರು ಮಾತನ್ನು ಕೊಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಹಣವನ್ನು ಚುನಾವಣೆಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಅಂಥವರನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೇ ಹೊರತು ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಅನುಸರಿತಕ್ಕಂಥವನು ನಾಯಕನಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರ ನಾಯಕತ್ವ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಹೋಗಿದೆ. ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥವನನ್ನು ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದುಬರುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಬರುವಂಥವರಿಗೆ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವೇ ಇಲ್ಲದಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ

ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತನ್ನ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂಥಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ ರಾಷ್ಟ್ರ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಘಟಕಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರು ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವಿಭಜನೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ಗೆ ಒಂದು ಪರ್ಯಾಯ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತಾನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಹುದ್ದೆ ಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕೇಳಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವನ್ನು ಮಾಡುವವರು ಯಾರು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಹ ಯಾವ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದೆ ಒಬ್ಬ ನಾಯಕನಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡರು. ಅವರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಹೆಸರೇನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರದ ನಾಯಕನಾಗಿ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ಕಾಶ್ಮೀರದವರೆಗೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಪಂಜಾಬ್‌ನಿಂದ ದೆಹಲಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೂಡ ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದರು. ನಮ್ಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮಗಳು ಆಗುತ್ತವೆಂದರೆ, ನಾನು ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ರಮೇಶ್ ಕುಮಾರ್‌ರವರು ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್‌ರವರು ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದಾಗ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಆಗ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನ ಎದುರುಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಅವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿದರು ಮತ್ತೆ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಘೋಷಣೆ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನೋವು ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಇದೆ. ಮಾನ್ಯ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್‌ರವರ ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದಾಗ ಇವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರುವ ಒಂದು ಘಟನೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಕಪ್ಪು ಚುಕ್ಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಬಾವಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇಂಥ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ಇರುವಾಗಲೂ ಸಹ ಅಂದರೆ, ಅವರು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ಮೇಲೂ ಅವರು ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಬೆಂಚ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂಥವರೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತು ಇಡೀ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ನಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕಂಥದು ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಮಾದರಿಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಈಗ ನೆನಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಆ ರೀತಿಯಾದ ನಾಯಕತ್ವ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಯೇ ಎಂದು ಯೋಚನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಕೆಲವೊಂದು ತೀರ್ಮಾನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರು ಚಿಕ್ಕವರಾಗಿದ್ದೆವು. ಮತ್ತೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲಿದ್ದೆವು. ಅವರ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ

ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ, ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಇವೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಿವೆ. ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಅಂಥವುಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವಂಥದು ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಗೆದ್ದು ಬಂದು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ 5 ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಹಾಗ ಮತ್ತೆ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯೊಂದನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂಥ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಇವತ್ತಿನ ದಿವಸ ಬಂದಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಇವರನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅಂತಿಮ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವ ಜೊತೆಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಅವರು ಭಾರತ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿನ ಕನಕಪುರದ ಮರಳುವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತ ಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನೇ ನಾವು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರ ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬೇಕು. ಕೇವಲ ಅದನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ಅಲ್ಲಿ ಅವರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡುವುದಲ್ಲ. ಅವರ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯುವಕ-ಯುವತಿಯರಿಗೆ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಸೆಮಿನಾರ್‌ಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಂಥದು ಮತ್ತು ಹೊಸದಾಗಿ ಗೆದ್ದು ಬಂದಂಥ ಶಾಸಕರುಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗುವಂಥ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿ ಆಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳತ್ತೇನೆ ವಿನಃ ಕೇವಲ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನೆನಪಿಗೆ ಏನ್ನೊಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇವೆಂದು ಆಗುವಂಥದ್ದಾದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಅಂಥದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರ ಹೆಸರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂಥ ಕೆಲಸ ಅಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊನ್ನೆ ದಿವಸ ನನಗೊಂದು ಎಸ್‌ಎಂಎಸ್ ಬಂತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಏನಿತ್ತೆಂದರೆ, ಒಬ್ಬ ಗೋಲ್ ಕೀಪರ್ 10 ಗೋಲ್ ಆಗುವಂಥದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದಂಥ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾರೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಒಂದು ಮಿಸ್ ಮಾಡಿದಂಥದ್ದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆತನ ಜೀವನವಿಡಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿದಂಥ ಒಂದು ತಪ್ಪನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಂಥ ಕೊಡುಗೆ ಏನಿದೆ ಅದನ್ನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನು ಮಾಡುತ್ತೇವೆಂಬುದೇ ನಾವು ಅವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸುವಂಥ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ, ತಾವು ನನಗೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ವಂದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಆರ್.ವಿ.ದೇಶಪಾಂಡೆ(ಹಳಿಯಾಳ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಪೂಜ್ಯ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ಜೀಯವರು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ. ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ನಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಮತ್ತು ಮಾನ್ಯ ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್.ಸಿಂಧ್ಯರವರಿಗೆ, ಆದರೆ ಅವರು ಇವತ್ತು ಸದನಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಡಾ.ಜೀವರಾಜ್ ಆಳ್ವರವನ್ನು ಇವತ್ತು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾನ್ಯ ಬಿ.ಎಲ್.ಶಂಕರ್‌ರವರು, ಎಂ.ಪಿ. ಪ್ರಕಾಶ್ ರವರು ಯುವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಅವರೊಂದು ಪ್ರೇರಣಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅವರದಾಗಿತ್ತು. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಹಲವಾರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅವರ ಇಡೀ ಜೀವನ ಹೋರಾಟದ ಜೀವನ. ಶೋಷಿತವರ್ಗದ ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಾಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ರೈತರ ಬಗ್ಗೆ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಅವರದೇ ಆದಂಥ ಒಂದು ವರ್ಚಸ್ಸು ಇತ್ತು. ಅವರದ್ದೇ ಆದ ಒಂದು ಪ್ರಭಾವ ಇತ್ತು. ಲೋಕಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅದು ರೂಲಿಂಗ್ ಬೆಂಚ್ ಇದೆಯೋ ಅಥವಾ ಅಪೋಜಿಷನ್ ಬೆಂಚ್ ಇದೆಯೋ he never used to spare. ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಏನಿತ್ತು. ಅದು ಬಹಳ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಆ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಭಾರತ ಯಾತ್ರಾ, ಇದೊಂದು Historical ಯಾತ್ರಾ ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಸ್ನೇಹಿತರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ವಿನೋಭಾ ಬಾವೆಯವರು, ಇತರರು ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ಉತ್ತರದವರೆಗೆ ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿ ಹಲವಾರು ಕಡೆ ಭಾರತಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿ ಆ ಕೇಂದ್ರದ ಮೂಲಕ ಯುವಶಕ್ತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಒಂದು ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುವ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಆಯಿತು. ನಮ್ಮ ಕನಕಪುರ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಮರಳವಾಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾರತಯಾತ್ರಾ ಕೇಂದ್ರ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಬೇಕು. ಯುವ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟರ್‌ಸ್‌ಗೆ ತರಬೇತಿಯುನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿ ನಿರ್ಣಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾವು ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತೇವೆ. ಮಾನ್ಯ ಅದ್ಯಕ್ಷರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅವರು 8 ಸಲ ಲೋಕಸಭೆಗೆ ಒಂದು ಸಲ ರಾಜ್ಯ ಸಭೆಗೆ ಆರಿಸಿ ಬಂದರು ಸಹ ಅವರು ಮಂತ್ರಿಯಾಗಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. He was just a Prime Minister for a small period. ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಆಡಳಿತಗಾರರು. ಮಾನ್ಯ ರಮೇಶ್‌ಕುಮಾರ್‌ರವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಬಿಜು ಪಾಟ್ನಾಯಕ್

ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾನ್ಯ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು, ಜೆ.ಹೆಚ್.ಪಟೇಲ್‌ರವರು, ದೇವೇಗೌಡರು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದೇವೆ. ನನಗೆ ನೆನಪು ಇದೆ, ಅವರು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಉಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅನಾರೋಗ್ಯವಾದ ಕಾರಣ ಹೆಚ್ಚು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾನು ಒಂದೆರಡು ಸಲ ಅವರನ್ನು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಲ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಹ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ನೆನಪು ಇದೆ, 1989ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಾರ್ಟಿಯಿಂದ ಕೇವಲ ನಾವು 24 ಜನ ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೆವು. ದೇವೇಗೌಡರು ನಮಗೆ ದೂರವಾಗಿದ್ದರು, ಅವರು ಹೊಸ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವರ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಇಬ್ಬರು ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷದಿಂದ 182 ಜನರು ಆರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪುನಃ ಎದುರಿಸಬೇಕಾದರೆ ದೇವೇಗೌಡರ ಪಕ್ಷ ನಾವು ಒಂದಾಗಬೇಕು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಧಾರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿತ್ತು. ನಾನು, ಜೀವರಾಜ್ ಆಳ್ವ, ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್.ಸಿಂಧ್ಯ, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಗೌಡರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗು ನಾವು ಚಂದ್ರಶೇಖರವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಭೇಟಿಯಾದೆವು, ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವೇಗೌಡರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಬಂದಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ ಸಹಾಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರಿಗೆ ಕನ್‌ವಿನ್ಸ್ ಮಾಡಿ ಪುನಃ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇವೇಗೌಡರ ಪಾರ್ಟಿ ಬಂತು. ಹಾಗಾಗಿ ಪುನಃ 1994ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಪಾರ್ಟಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯವಾಯಿತು. ಒಂದು ಘಟನೆ ಅಷ್ಟೆ ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಒಬ್ಬ ಚಿಂತನಾ ಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಬಹಳ ಸಜ್ಜನರು, ಸರಳ ಸ್ವಭಾವದವರು ಮತ್ತು ಬಹಳ ಸಿಂಪಲ್ಲಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಸಹ ಬಹಳ ಸಿಂಪಲ್ಲಾಗಿದ್ದರು. ಯಾರು ಬೇಕಾದವರು ಭೇಟಿಯಾಗಬಹುದು, ಸೆಕ್ಯೂರಿಟಿ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೆಚ್ಚು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇವತ್ತು ನಮ್ಮಿಂದ ದೂರವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದು ಪ್ರೇರಣಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ತಾವು ಏನು ಒಂದು ರೆಸ್‌ಲ್ಯೂಷನ್ ಇವತ್ತು ಮಂಡಿಸಿದ್ದೀರಿ ಅದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬೆಂಬಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ, ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮತ್ತು ಅವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಮುಂದಿನ ಒಂದು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಆದರ್ಶವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಡಿ.ಟಿ.ಜಯಕುಮಾರ್ (ಮಾನ್ಯ ವಸತಿ ಸಚಿವರು): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈ ದಿವಸ ಏನು ನಮ್ಮ ನೆಚ್ಚಿನ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಆಗಿದ್ದಂಥ ಸನ್ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ ನಿಧನದಿಂದ ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಅವರು ಭೌತಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇಲ್ಲದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅವರ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇವತ್ತು ಕೂಡ ಮುಂದಿನ ಪೀಳೀಗೆಗೆ ಮುಂದಿನ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆಂದು ನಾನು ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಈಶ್ವರಪ್ಪನವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ, ಅವರು ವ್ಯಕ್ತಿಗಿಂತ ಪಕ್ಷ ದೊಡ್ಡದು, ಪಕ್ಷಕ್ಕಿಂತ ದೇಶ ದೊಡ್ಡದು ಎನ್ನುವ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡತಕ್ಕಂಥ ಭಾಗ್ಯ ನನಗೆ ಮೊದಲನೆ ಸಲ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿ ಬಂದಿರುವಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾವೇರಿ ಕಾಟೇಜಿನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ನಜೀರ್ ಸಾಹೇಬರು ನನಗೆ ಅವರನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅವರು ಹೇಳಿದರು ಏಕೆ ನೀನು ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದಿಯಾ? ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಗಿದ್ದಿ ಇದೆಯಾ? ರಾಜಕಾರಣ ಇನ್ನೂ ಹೊಲಸು ಏಕೆ ಬಂದಿಯಾ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಮಾನ್ಯ ನಜೀರ್‌ಸಾಹೇಬರು ಇವರಿಗೆ ಟಿಕೇಟ್ ಬೇಕಲ್ಲಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ದೇವೇಗೌಡರಿಗೆ ಹೇಳಿ, 225 ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೆಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಒಬ್ಬ ಹೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಅವನು ಸೋಲಲಿ ಬಿಡಲಿ ಅವನಿಗೆ ಟಿಕೇಟ್ ಕೊಡಿಸಿ ಬಿಡಿ ಎಂದು 1989ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಎಷ್ಟು ಸರಳವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದರು ಎಂದರೆ, ಯುವ ಶಕ್ತಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬಿಕೆ, ಅವರು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಲೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ just, curiosity ಗೆ ಅವರು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ curiosity ಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಎಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು crust park ನಲ್ಲಿ ಒಂದು apartment ನಲ್ಲಿದ್ದೇನೆ ಸರ್ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ, ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆಯಲೋ ಬೇಡವೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಯೋಚನೆ, ನನ್ನ ಮನೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ ಎಂದು, ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಮೂರು ಭಾರಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಮೂರು ಸಲ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಉಪಹಾರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯುವಕರ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಅಪಾರವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು. ಯುವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥ ಆಸೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ಅವರ

ಸರಳತನ ಅವರು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಅದು ಏನು ಕೃಷ್ಣ ಕುಚೇಲನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರು ಬರುವುದು ಒಂದು ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯವಾದ ಒಂದು ನಡವಳಿಕೆ ಎಂದು ನಾನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛೆಪಡುತ್ತೇನೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಚಿಂತನೆಯಾಗಿತ್ತು ಎಂದರೆ, ನಾವು 1984ನೇ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಗಡೆಯವರು, ದೇವೇಗೌಡರು, ನಜೀರ್ ಸಾಬ್‌ರು ಇದ್ದಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಪರಿವಾರ, ನಾಯಕ್, ಬೇಡರ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ, ತಳವಾರ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾವು ST ಗ್ರೂಪ್‌ಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ರೆಕ್ಮೆಂಡೇಶನ್ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದೆವು. ಅದು 1984 ರಿಂದ 1991ನೆ ಇಸ್ವಿಯವರೆಗೆ ನೆನೆಗುದಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರ ಹತ್ತಿರ ಬಿ.ಎಲ್.ಶಂಕರರವರು, ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್.ಸಿಂಧ್ಯರವರು ಶ್ರೀಮತಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭಾ ಅರಸ್, ಹಾಗೂ ನಾವೆಲ್ಲರು ಆಗ ಒಂದು ನಿಯೋಗ ಹೋಗಿ, ಸರ್ ಈ ಜನಾಂಗ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದುಳಿದಿದೆ ಇವರನ್ನು ST ಗ್ರೂಪ್‌ಗೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಇದನ್ನು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಆಗ ಹೇಳಿದರು, ಇದು ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಹೋದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೊಂದು ಆರ್ಡಿನೆನ್ಸ್ ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ, ಮೊಟ್ಟಮೊದಲಿಗೆ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಆರ್ಡಿನೆನ್ಸ್ ತಂದು ST ಗ್ರೂಪ್‌ಗೆ ಸೌಲಭ್ಯ ದೊರಕಿದ್ದು ಎಂದರೆ ಈ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ. ಅದು ಬೇಡ, ಬೇಡರ್, ನಾಯಕ್, ತಳವಾರ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ. ಅಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವರ ಒಂದು ಕಮಿಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಇತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಆರ್ಡಿನೆನ್ಸ್ ತಂದು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಆರ್ಡರ್‌ನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ನ್ಯಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟು ಆಳವಾದ ಚಿಂತನೆ ಇತ್ತು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಬ್ಬ ಅಜಾತಶತ್ರು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ. ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷದವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಅಗಲಿ, ಬಿಜೆಪಿಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಯಾವುದೇ ಪಕ್ಷಬೇಧವಿಲ್ಲದೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನತಕ್ಕಂಥದ್ದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಯಂಗ್‌ಟರ್ಕ್ ಎನ್ನುವ ಪದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಇವರಿಂದ, ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿ, ನೆಹರು ಮನೆತನದ ವಿರುದ್ಧ ಯಾರು ಒಂದು ಮಾತು ಎತ್ತಿದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಭೂಗತವಾಗುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೇವೋ ಎನ್ನುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರವರು ಒಂದು ಯಂಗ್‌ಟರ್ಕ್ ಎನ್ನು ಒಂದು ಗುಂಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ನಿಜವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಅವರು ಒಂದು ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯವಾದಂಥ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಅಂತಹ .ಒಬ್ಬ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಭೌತಿಕವಾದಂಥ ತತ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಇಡೀ ರಾಜಕಾರಣಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಆದರ್ಶಪ್ರಿಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ, ಅಂತಹ ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಾವು ಅಂತಿಮ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಾವು ತಂದರಿತಕ್ಕಂಥ ಈ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಗೆ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಅರಗ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರ (ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರಂತೆ ನಾನು ಕೂಡ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ನಿಧನಕ್ಕೆ ತಾನು ತಂದಿರತಕ್ಕಂತಹ ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿರುವಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಇವರು ಕೊಡುವಂತಹ ಗೌರವ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಯಾದೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರ ಆದರ್ಶ, ಇವರಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನ ಮತ್ತು ಇವರ ಕೊಡುಗೆ ದೇಶಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಅವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆಂದು ನನಗನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕರಾಳ ದಿನಗಳ ಅಹಿಂಸೆಯ ಫಲಾನುಭವಿಗಳು ನಾವುಗಳಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾವುಗಳು ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಗಿದ್ದಾಗ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಜೈಲಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. 3–4 ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ನಾವುಗಳು ಜೈಲಿನ ಗೋಡೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಪಂಚವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮಗೆ ಏಕಾಏಕಿಯಾಗಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವು ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯವರಾದ ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ಈ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅಂದಾಗ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೂಡ ಅನಿಸಿದ್ದು, ರಾವಣನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನ ಒಂದು ಪಾತ್ರ ನಮಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಮಹತ್ವವಾದ ರೋಲ್‌ನ್ನು ಅಂತಹ ಕಠಿಣವಾದಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾಗಾಂಧಿಯವರಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿತ್ತೋ ಅಥವಾ ಬೇಡವಾಗಿತ್ತೋ, ಯಾರ ಸಲಹೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಆ ತುರ್ತುಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ದೇಶದ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ಬಹುಶಃ ಅವರ ನಡುವಿನ ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ವಿರೋಧಿಸಿ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಮದು ಇವರು ಹೇಳಿದರು. ಶ್ರೀ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣವರವನ್ನು, ಶ್ರೀ ಜಾರ್ಜ್‌ಫರ್ನಾಂಡಿಸ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಅಟಲ್ ಬಿಹಾರಿ ವಾಜಪೇಯಿ ಇಂತಹ ಗಣ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನು ಜೈಲಿಗೆ ತಳ್ಳಿ, ಈ ದೇಶವನ್ನೇ ಜೈಲಾಗಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿರುವಂತಹ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಇಂದಿರಾ ಗಾಂಧಿಯವರ ನಡುವೆಯೇ ನಿಂತು ಅದನ್ನು ವಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಅವರು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗಲೂ

ಕೂಡ ಒಪ್ಪದಿದ್ದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟನೆ ಮಾಡಿ ಅವರು ಹೊರಗೆ ಬಂದಂತಹ ಒಬ್ಬ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಜನತಂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ನಂತರ ಹಳಿತಪ್ಪಿ ಹೋದಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಹಳಿಯ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಿಸರುವಂತಹ ಭಾರಿ ದೊಡ್ಡ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾರಿ ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ್‌ರವರದು ಎಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾವು ಬದುಕಿ ಹೊರಗೆ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಜೈಲಿನೊಳಗಡೆಯೇ ಸಾಯುತ್ತೇವೆನ್ನುವಂತಹ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಹೊರಗೆ ತಂದಿರುವಂತಹ ಧೀಮಂತ ನಾಯಕರಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರ ಶೇಖರ್‌ರವರು ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಅಧಿಕಾರ ಅವಧಿಯು ಕೂಡ ಕಡಿಮೆ. ಈಗಾಗಲೇ ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗಲೂ ಕೂಡ ಏಕಾಏಕಿಯಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಬಹಳ ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಈ ದೇಶದ ತುಂಬಾ ಜನರಿಗೆಲ್ಲಾ ಬಂಗಾರ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿ ಖಜಾನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಬಂಗಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅಡವು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆವು. ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ, ಸಂದಿಗ್ಧ ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೋಯಿತು. ಎಂದು ಹೇಳಿದೆವು. ಆದರೆ ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಾಲನೆಗೆ ತರುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ಪಕ್ಷದ ಚೌಕಟ್ಟು ಇದು ಯಾವುದರಿಂದಲೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆಗಿರುವಂತಹ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವಂತಹ ಅವರ ಅಯಸ್ಸು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆಯಾಯಿತು ಎಂದು ನಮಗನಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಷ್ಟು ದಿನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತುಂಬುವುದಕ್ಕೆ ಅಂತಹವರು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬದುಕಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಕೂಡ ವಿಧಿಯ ಇಚ್ಛೆ ನಾವು ಅವರನ್ನು ನಿನ್ನೆಯ ದಿನ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಅವರ ಸಂತಾಪಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಾನು ಕೂಡ ಬೆಂಬಲವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿ ಅಂತಹ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಬದುಕಿನಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಜವಾದಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಲ್ಲಿಸೋಣವೆಂದು ಹೇಳು ವಿನಂತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ತಮ್ಮ ಭಾಷಣವನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎ.ಜೀವಿಜಯ (ಸೋಮವಾರ ಪೇಟೆ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಈ ದಿವಸ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ವಿಧಿವಶರಾದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಾವು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗೆ ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು 1983ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧಾವಸಭೆಗೆ ಸೋಮವಾರಪೇಟೆ ಕ್ಷೇತ್ರದಿಂದ ಆಯ್ಕೆಯಾದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನತಾಪಕ್ಷದ ಅಭ್ಯರ್ಥಿಯಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು 1983ನೇ ಇಸವಿಯ ಚುನಾವಣೆಯಿಂದ ಅವರ ಬಾಂಧವ್ಯ ನನ್ನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ, ಡಾ.ಜೀವರಾಜ್‌ಆಳ್ವರವರು, ಶ್ರೀ ಪಿ.ಜಿ.ಆರ್.ಸಿಂಧ್ಯಾರವರು, ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ರಮೇಶ್ ಜಿಗಜಿಣಗಿ ಈ ಐದು ಜನರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಾಂಧವ್ಯ ಬಹಳ ಅತ್ಯಂತ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿತ್ತು. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಸರಳತೆ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಮತ್ತು ಮಾನವೀಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿಯಾಗಿದ್ದರು, ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಮೇಧಾವಿಯಾಗಿದ್ದರು, ದೂರದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಟಿರತಕ್ಕಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಈ ದಿವಸ ಅಸ್ತಂಗತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಅನೇಕ ಮಿತ್ರರು ಕೂಡ ಅವರ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಅವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನಡೆ ಕೆಲವು ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಅನೇಕ ಘಟನೆಗಳು ಈ ದಿವಸ ನನಗೆ ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಅವರು 1983ನೇ ಇಸವಿ ಚುನಾವಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಪಕ್ಷವು 82 ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಉಳಿದ ಸ್ಥಾನಗಳು ವಿರೋಧಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದಾಗ ಯಾರು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಗೊಂದಲವಿತ್ತು. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಆ ದಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ನಾನೇ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ದೆಹಲಿಯವರೆಗೆ ಭಾರತಯಾತ್ರಾ ಹೋದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಧುರೈಯಿಂದ ದೂರವಾಣಿ ಮುಖಾಂತರ "Mr. Gowda, you back Mr. Hegde" ಅಂತ ಹೇಳಿದ ಸಂದರ್ಭ ಅದು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರು ಜನತಾಪಾರ್ಟಿಯ ಅಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಜನರಲ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತಾ ಸರ್ಕಾರ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿಯವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಆದರೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಅವರು

ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮೋಹನ್‌ದಾರಿಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಕಾಂತ್‌ರವರು ಬಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಂತ್ರಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾನು ಮಂತ್ರಿಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸಲಿಲ್ಲ. ನಾವು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಘಟನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಯುವಕರು ಪಕ್ಷವನ್ನು ಸಂಘಟನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು, ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಈ ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹ ಅವಕಾಶ ನಿಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಿಕ್ಕಿದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲ ಯುವಕರು ಈ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳತಕ್ಕಂತಹ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಿವಸ ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ನೇಹಿತರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಾನು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ದೇವೇಗೌಡರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎಲ್.ಶಂಕರ್‌ರವರು ಆಗಾಗ್ಗೆ ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿತ್ತಿದ್ದೆವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಬೇರೆ ರಾಜಕೀಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಜೆಟ್ ಮಂಡನೆ ಅದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಆ ಬಜೆಟ್ ಫೇಲಾಗುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಬೀಳಿಸುತ್ತಾರೆನ್ನುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದೆ, ಮರುದಿವಸ ಫರ್ನಾಂಡೀಸ್ ರಾಜ್ಯಸಭಾ ಮೆಂಬರ್‌ರವರು ಕರ್ನಾಟಕ ಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅವರು ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರನ್ನು ಕಾಣಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಾವು ಗುರಗಾಂವ್‌ಗೆ ಹೋದಾಗ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಛಾಪೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ನೀವು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಬಹುಶಃ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ ಆಗ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಜಾಸ್ ಬಂದರು, ಹಿಂದೂಜಾಸ್ ಬಂದು ಅವರ ಜೊತೆ ಮಾತುಕತೆ ಆಡುವಾಗ ನಾವು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರಸರಿದೆವು. ಆದರೂ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದವು ರಾಜೀವ್‌ಗಾಂಧಿಯವರು ನೀವು ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ವಾಪಸ್ಸು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುನಃ ನೀವು ಲೀಡರ್ ಆಗಿ elect ಆಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಚಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಯವರು, ಡಾ॥ ಸುಬ್ರಮಣ್ಯಸ್ವಾಮಿಯವರು ಬಂದರು, ಅವರೂ ಪುನಃ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಲು ಒತ್ತಾಯ ತಂದಾಗ ಅವರು ಒಂದೇ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದರು, I cannot kneel before the people who have betrayed me for power ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಆಗ ಹೇಳಿದರು, ಅಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರತಕ್ಕಂಥ ಆ ಮಹಾಪುರುಷ, ಈ ದಿವಸ ಯಾರಾದರೂ ಪುನಃ ಪುನಃ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅಂದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ

ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಆದರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ತಮ್ಮ ಏನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇತ್ತು, ತಮ್ಮ ಸಜ್ಜನಿಕೆ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಬೇಕೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅವರು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಭಾರತೀಯ ಯಾತ್ರಾ ಸೆಂಟರ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಯರಕಾಡಿನಲ್ಲಿ, ಸೇಲಂನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಭಾರತೀಯ ಯಾತ್ರಾ ಸೆಂಟರ್ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಭೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಿ ಏನು ವಿಷಯ ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ದಿವಸ ಅಂಥ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರಷ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಮರೆಯಲಾರಂಥ ಒಂದು ಬೆಸುಗೆ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇತ್ತು. ಈ ದಿವಸ ಅವರು ದೈವಾಧೀನರಾಗಿದ್ದಾರೆ, ಅಂಥ ಮಹಾಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ದಿವಸ ಈ ಸದನದ ಮೂಲಕ ಸಂತಾಪಸೂಚನೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಅದನ್ನು ನಾನು ಅನುಮೋದನೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಅವರು ಈ ದಿವಸ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವರನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರದಂಥ ಒಂದು ಭಾವನೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ವೈಜನಾಥ್ ಪಾಟೀಲ್ (ಚಿಂಚೋಳಿ): ಆ ಪಾರ್ಟಿ, ಅದು ಜೈಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತ್ತು, ಅವರು ಮೊದಲನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು, ಅವರು ಎಂದೂ ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಡೈರೆಕ್ಟ್ ಆಗಿ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಅವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಆ ಕಾಲದ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಾರಣ. ಶ್ರೀ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್‌ರವರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಿ.ಜೆ.ಪಿ.ಯವರು ಏನು ತಮ್ಮ ಸಪೋರ್ಟ್ ಅನ್ನು withdraw ಮಾಡಿದರು ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದರು, communal fighting ಮೇಲೆ ಅದೇ issue ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಚುನಾವಣೆ ಆಗಬಾರದೆನ್ನುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವರು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ ಸಪೋರ್ಟ್‌ನಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಅವರ ಸಪೋರ್ಟ್‌ನಿಂದ ಆದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಲ ಅವರು unreasonable conditions ಹೇರಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಸರಳವಾಗಿ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಮತ್ತೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿಲ್ಲಿ, negotiations ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಅವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿ ಇದ್ದಾಗ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಡಿಸಾಲ್ವ್ ಆಯಿತು, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್‌ರವರ ಸಪೋರ್ಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೇ ಸ್ವತಃ ಅವರೇ ತಾವಾಗಿಯೇ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆ ನಂತರ ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಡಿಸಾಲ್ವ್ ಆಯಿತು. ಅವರು ಚುನಾವಣೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು, ಇನ್ನೂ seat adjustment ಆಗಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ದೇಶದ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಾಜವಾಧಿ ಜನತಾ ಪಾರ್ಟಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ಧುರೀಣರೂ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್‌ರವರ ಜನತಾದಳ, ಈ ಕಡೆ ಸವಾಜವಾದಿ ಜನತಾ ಪಕ್ಷ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇವರಿಬ್ಬರ ಹೆಜ್ಜೆ 1991ರ ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸಮಾಜವಾದಿ ಜನತಾ ಪಾರ್ಟಿ ಮತ್ತೆ ಜನತಾದಳದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಆಯಿತು. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಹೆಗಡೆಯವರು ಬಾಗಲಕೋಟೆಯಿಂದ ದೇವೇಗೌಡರು ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿದ್ದರು, ಅಗ ಪ್ರಚಾರದ ಸಲುವಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು, ನಾನು ಪಕ್ಷದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದೆನು. ದೇವೇಗೌಡರು ನಮ್ಮ ನಾಯಕರು, ಆಗ ಅವರು ಕೇಳಿದರು, ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್‌ರವನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ನಂತರ ಅವರ ಸರ್ಕಾರ ಬಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಇವರು ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ವೈರತ್ವ ಇತ್ತು ಅಂಥ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್ ಅವರ ಪಕ್ಷದ ಜೊತೆಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಕೂಡದೆಂದು ಅವರು ವಿಚಾರವಿತ್ತು. ಆದರೂ ಕೂಡ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಸ್‌ಜೆಪಿಯವರ ಐದು ಸೀಟು, 23 ಸೀಟು ಜನತಾ ದಳದವರದು ಇತ್ತು. ಆಗ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಮೈಸೂರಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಶುರುವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಗಿತ್ತು, ನಾವು ದೇವೇಗೌಡರು ಇದ್ದಾಗ ಅವರಿಗೆ ಅಂದು Why your are begging for five seats Mr. Gowda ಆಗ ಗೌಡರು ಅಂದರು, ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬೇರೆ ಇದೆ, ಇಡೀ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜನತಾದಳ ಮತ್ತು ಎಸ್‌ಜೆಪಿ ನಡುವೆ ವೈರತ್ವ ಇದ್ದರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಅವರು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಧಾನಿಯಾಗಿ ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಚುನಾವಣೆ ಆಯಿತು, ಸ್ಪರ್ಧಿಸಿ ನಾವು ಚುನಾವಣೆಯಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದೆವು. ಅಂದರೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಹೇಗಿತ್ತು ಅಂದರೆ differences ಬಂದಾಗ ಅವರು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೀಟುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಅವರು ಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ವಿ.ಪಿ.ಸಿಂಗ್ ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾದಾಗ ಇವರು contest ಮಾಡುವವರಿದ್ದರು. ಆಗ ಆ ನಡುವೆ ದೇವಿಲಾಲ್‌ರವರು ಆ contest

ಅನ್ನು avoid ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅವರಿಗೆ ಮೋಸವಾಯಿತು ಎಂದು ಅನೇಕ ಜನ ಹೇಳಿದರು. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಿದರು ಅಂದರೆ, "ಧೋಕಾ ದೇನಾ ಗುನಾ ಹೈ, ಧೋಕಾ ಖಾನಾ ಗುನಾ ನಹಿ ಹೈ" ಎಂದು. ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಅಫೆನ್ಸ್ ಇರಬಹುದು. ಸ್ವತಃ ಮೋಸ ಹೋಗುವುದು ಯಾವುದೇ ಅಫೆನ್ಸ್ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಮೋಸ ಹೋಗಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ಯಾರಿಗೂ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮೋಸ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆಂದರು. ಇಂಥ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ರಾಜಕಾರಣಿ ಅವರು. ಒಂದೇ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ಸಪೋರ್ಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾದರು. ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿಗರ ಜೊತೆ ಕೈ ಮಿಲಾಯಿಸಿದರು ಎನ್ನುವಂಥ ಟೀಕೆಗಳು ಏನು ಆಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕೆಲವೊಂದು ಸಲ ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು guilty conscious ಎಂದು ತಿಳಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಮುಂದೆ ತಪ್ಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಪೋರ್ಟ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಪ್ರಧಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಎಕನಾಮಿಕ್ ಪಾಲಿಸಿ ಏನು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. liberalization, globalization ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಹಾಗೂ ಜಾರ್ಜ್ ಫರ್ನಾಂಡೀಸ್ ಇವರಿಬ್ಬರು ಅದನ್ನು ವಿರೋಧ ಮಾಡಿ ಇಡೀ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರು ಯಾತ್ರಾ ತೆಗೆದರು.

ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಅವತ್ತು Responses ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳು ಏನಾಗುತ್ತವೆ ಇವತ್ತು ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಅದೇನು ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನಾವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅಂತಹ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕಾರಣಿ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವತ್ತಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ರಾಜಕಾರಣಿ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಏಕೆಂದರೆ, ನವು Formal ಆಗಿ ಯಾರಾದರೂ ಸತ್ತರು ಎಂದರೆ ತುಂಬಲಾರದ ಹಾನಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನ್ನುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ತುಂಬಲಾರದ ಹಾನಿಯಾಗಿದ್ದು ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರ ಸಾವಿನಿಂದ ನಮಗೆ ಇವತ್ತು ತುಂಬಲಾರದ ಹಾನಿಯಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ಕೋರಿ ತಾವು ತಂದಂತಹ Resolution ಅನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಎನ್.ಚಲುವರಾಯಸ್ವಾಮಿ (ಮಾನ್ಯ ಸಾರಿಗೆ ಸಚಿವರು): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ ತಾವು ತಂದಂತಹ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ಇನ್ನೂ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಬಹುಶಃ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಪಾವನರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು

ಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನೆ ಅವರ ಸಾವನ್ನು ಕೇಳಿದ ತಕ್ಷಣ ನಮ್ಮ ಸಂಬಂಧಿಕರೋ ಅಥವಾ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ನೇಹಿತರು ಆಗಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಅಗಾಧ ದುಃಖ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅಷ್ಟು ದುಃಖ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಬಂದ ಭಾವನೆ. ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ನಾವು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ, ಅಷ್ಟೊಂದು ಸರಳತೆ ಮತ್ತನ ಮಾನವ ಪ್ರೇಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ. ಬಹುಶಃ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆ ಪದವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ನಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವರು ರಾಷ್ಟ್ರಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು, ಹೋರಾಟಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದು ಒಂದು ಕಡೆ ಆದರೆ, ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಆವರದೇ ಆದ ಕೊಡುಗೆ ಹೆಚ್ಚು. ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಂತದಲ್ಲೂ ಸಹ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೊಡುಗೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಇದೆ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಹ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಇದೆ. ಇವತ್ತು ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸೇತರ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಆಗುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ನಮಂತಹವರು ವಿಧಾನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರ ಹಾಗೂ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಲಹೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಿಂದಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಿರಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಾನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಯಸುತ್ತೇನೆ. ಮಾನ್ಯ ಡಿ.ಟಿ.ಜಯಕುಮಾರ್ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾಯಕ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಎಸ್.ಟಿ. Notification ಮಾಡುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರ ಸ್ನೇಹ, ನಿಕಟತನ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿ, Parliamentಗೆ ಹೋಗದೆ Ordinance ತಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಇಡಿ ನಾಯಕ ವರ್ಗ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವಂತಹ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹ ಒಂದು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಅಂತಹ ಅನೇಕ ಅವರ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿದೆ. ಮಾನ್ಯ ಹೆಗಡೆಯವರನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡ ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ಇದ್ದಂತಹ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಅವರು, ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಗೆಹರಿಸಿದರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅನೇಕ ನಾಯಕರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ಸಮಾಜವಾದಿ ಪಕ್ಷದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲಾ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರನ್ನು ನಾವು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಸಹ ಅವರ ಅಲೋಚನೆಯನ್ನು, ಅವರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಟ್ಟರೆ ಬಹುಶಃ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೋ ಇಷ್ಟೋ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನಗಳನ್ನು

ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಅನೇಕರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ನಾವು ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅರ್ಹತೆ ಇದೆಯೇ ಇಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದು ವಾಸ್ತವ ಸತ್ಯವಾದರೂ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇವತ್ತು ದಲಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು, ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇರಬಹುದು, ಯುವಕರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಇರಬಹುದು, ಅಂಗವಿಕಲರ ಕನಿಕರದ ವಿಚಾರ ಇರಬಹುದು, ಇವರ ಮೇಲೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದಂತಹ ಒಂದು ಅಪಾರವಾದಂತಹ ಪ್ರೇಮ ಮತ್ತು ಶೋಷಿತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ತುಂಬತಕ್ಕಂತಹ ಕೆಲಸ ಏನು ಮಾಡಿದ್ದರೊ, ಅದು ಮಾನ್ಯ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳು ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗವಿಕಲರ, ಶೋಷಿತರ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ವಾಸ್ತವ್ಯ ನೋಡಿದಾಗ, ಅವರದೇ ಪ್ರಭಾವವೇನೋ ಎಂದು ನನಗೆ ಭಾವನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ನಾವೆಲ್ಲಾ ರಾಷ್ಟ್ರದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ದಿನ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮರೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅವರ ವಿಚಾರ ಧಾರೆಗಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿಡ ತಕ್ಕಂತಹ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕಂತಹದ್ದು ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಯುವಕರ ಪರವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಸಂತಾಪ ಸೂಚನಾ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹ ನಾಯಕ್ (ರಾಜು) (ಸುರಪುರ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ಭಾರತದ ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನ ಮಂತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಅವರು ನಿಧನ ಹೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಘಾತ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಯುವಕರಿಗಂತೂ ಬಹಳ ನಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ದಿವಂಗತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು Young Turk ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಂತಹ ಕೆಲಸ, ಅವರು ಮಾಡಿದಂತಹ ಹೋರಾಟದ ಮನೋಭಾವನೆ. ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು ಬಹಳ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬಹುದು. ಅವರ ಹೋರಾಟಕ್ಕಿಂತ ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ, ಅವರ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಇತಿಹಾಸಗಳು ಮತ್ತು ಇತರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಓದಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಜನರಿಂದ ಬಹಳಷ್ಟು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಇವತ್ತು ಅವರು ಪ್ರದಾನಮಂತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವಧಿ ಎಷ್ಟು ಎನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಸಾಧಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಬಹಳ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ನಾನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜನಾಂಗದವನಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು

ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ನಾನು ಇವತ್ತು ಎದ್ದು ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. 1984ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜನಾಂಗವನ್ನು S.T. ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹೋಯಿತು. ಹೋದಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 1991ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಸಾಹೇಬರು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಮೋದನೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಕೋಲಾರದ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದಾಗ, ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡರು ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿಯಾದಾಗ, ತಾವು ದೆಹಲಿಗೆ ಬನ್ನಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಮಾನ್ಯ ದೇವೇಗೌಡ ಸಾಹೇಬರು ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ಮುಖಂಡರು ದೆಹಲಿಗೆ ಹೋಗಿ 1991ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಒಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಜನಾಂಗ, ನಾಯಕ ಬರಬಹುದು, ಪರಿವಾರ ಬರಬಹುದು ಅಥವಾ ತಳವಾರ ಬರಬಹುದು. ಈ ಒಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಪಂಗಡವನ್ನು S.T. ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿದರು. ಅವರು ಮಾಡಿದಂತಹ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸದಿಂದ ಇವತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕಂತಹ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಒಂದು ನೆಲೆ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. Reservationನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ಮುಂದಿನ ವಿಧಾನಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ Reservation ಪ್ರಕಾರ, ಸುಮಾರು 15 ಜನ S.T. ಶಾಸಕರು ಈ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅವರ ಒಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮತ್ತು ದೇವೇಗೌಡರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಾರದು. ಇವತ್ತು ತಾವು ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಭಾರತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ನಾಡಾಗಿದ್ದು, ರೈತರ ಏಳಿಗೆಯಾದರೆ ಮಾತ್ರ ದೇಶದ ಉದ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವ ಮನೋಭಾವ ಹೊಂದಿದ್ದ ಶ್ರೀಯುತರ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಅರಿಯಲು ಭಾರತ್ ಯಾತ್ರಾವನ್ನು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯಿಂದ ದೆಹಲಿಯುವರೆಗೆ ಸುಮಾರು 4260 ಕಿ.ಮೀ. ಪಾದಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂದು ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದೀರಿ. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ನಾವಂತೂ ಮಾನ್ಯ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ಹತ್ತಿರದಿಂದ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಬರೇ ಸುದ್ದಿ ಮುಖಾಂತರ ಅವರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ, ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ಸಾಹೇಬರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮಾನ್ಯ ಕುಮಾರಣ್ಣನವರ ಒಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಒಂದು ಗ್ರಾಮ ವಾಸ್ತವ್ಯ ಹಾಗೂ ಹಲವಾರು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಲು ಅವರು ಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿಜಕ್ಕೂ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಯುವಕರಿಗೆ ಒಂದು ದಾರಿ ದೀಪವಾಗಬೇಕು. ಅವರ ಒಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ, ಅವರ ಒಂದು ಗಾಂಭೀರ್ಯತೆ ಇತ್ತು, ಅದನ್ನು ಯುವಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಇವತ್ತು ಮಾನ್ಯ ವಾಟಾಳ್ ನಾಗರಾಜ್ ಅವರು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರು. ಅವರು ಗಡ್ಡ

ಬಿಟ್ಟು, ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆ ಸಾಹೇಬರು ಒಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಗಡ್ಡ ಬಿಟ್ಟರೆ, ನಾವು ಈಗಿನ ಯುವಕರು ಹಲವಾರು Fashion ಗೋಸ್ಕರ ಗಡ್ಡ ಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಾವು ಅವರ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು, ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇವತ್ತು ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನವರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ, ಬರೇ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಮರೆಯುವುದರ ಬದಲು, ಅವರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆ Young Turk ಎಂದು ಯಾವ ರೀತಿಯ ಹೆಸರು ಬಂತು. ಅವರ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶಗಳೇನು ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಯುವಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತಹ ಕೆಲಸ ಇವತ್ತು ಕುಮಾರಣ್ಣನವರ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಾನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾ, ತಮ್ಮ ಈ ಒಂದು ಸಂತಾಪ ಸೂಚನೆಗೆ ಅನುಮೋದನೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ಹೆಗಡೆ ಕಾಗೇರಿ (ಅಂಕೋಲ): ಮಾನ್ಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರೆ, ತಾವು ತಂದಿರುವ ಸಂತಾಪ ಸೂಚನಾ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ನಾನು ಬೆಂಬಲಿಸಿ, ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತಾ, ದೇಶ ಇವತ್ತು ಒಬ್ಬ ಹಿರಿಯ ಮುತ್ಸದ್ದೀ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದುಃಖದಲ್ಲಿದೆ. ಮಾಜಿ ಪ್ರಧಾನಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ದೇಶ ಕಂಡಂಥ ಒಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿಯೆಂದು ಈ ಸದನ ಅವರನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರ ಜೊತೆ ಒಡನಾಡಿದವರೆಲ್ಲರ ಅನುಭವ ಕೇಳಿದರೆ ಅದು ನಮ್ಮ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದೇಶದ ಅನೇಕರು ನಾಯಕರಾಗುತ್ತಾರೆ, ಆದರೆ, ಅವರಿಗೆ ದೇಶದ ಜನರ ಜೀವನಾಡಿ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೇ ನಾಯಕರಾಗಿ ರುವಂಥಾದ್ದನ್ನು ನಾವು ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಈ ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಕ್ಷದ ಸಂಘಟನೆಗೋಸ್ಕರ, ಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ, ಸರ್ಕಾರದ ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದೇಶದ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕ ಅವರು ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ವ್ಯಕ್ತಿ–ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಜನರ ವಿಶೇಷತೆಗಳೇನಿದೆ, ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳು ಹೇಗಿವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ, ದೇಶ ಕಂಡಿರುವ ಒಬ್ಬ ಅಪರೂಪದ ರಾಜಕಾರಣಿ ಶ್ರೀಯುತ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರು ಆಗಿದ್ದರು ಎಂಬುದು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅನುಭವ. ಹಾಗಾಗಿ, ಹಿರಿಯ ಮುತ್ಸದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರ

ಅಗಲುವಿಕೆಯಿಂದ ನೋವುಂಟಾಗುವುದು ಸಹಜ. ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾಗಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಆ ರೀತಿಯ ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ನಾವು ಈ ಸದನದ ಮೂಲಕ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವತ್ತು ನಾವು ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣರವರ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೇವೆ ಅಥವಾ ಮೊರಾರ್ಜಿ ದೇಸಾಯಿ, ಜಗಜೀವನರಾಂರವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅನೇಕ ಹಿರಿಯರು ಯಾವ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದರು, ಯಾವ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದರು, ಭದ್ರ ದೇಶ ನಿರ್ಮಾಣದ ಯಾವ ಕನಸು ಕಂಡಿದ್ದರು, ಆ ಕನಸನ್ನು ನನಸು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತಹ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಇವತ್ತು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಮ್ಮ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೇರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಆ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಹಿರಿಯರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಎಷ್ಟು ಬೇಕಾದರೂ ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು, ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ, ಸ್ವತಃ ಆ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಒಂದು ಶಕ್ತಿ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬೇಕಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿ ನಮಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದರೆ, ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅದರ ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೆ ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುವಂತಹ ಸಂಕಲ್ಪ ಕೈಗೊಂಡು ಆ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ನಾವು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಂತಹ ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂದರ್ಭ ಇದಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ವಿರುದ್ಧದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿರುವಂತಹವರು. ಆದರೆ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಯಪ್ರಕಾಶ್ ನಾರಾಯಣ್, ಚಂದ್ರಶೇಖರ್, ವಾಜಪೇಯಿ, ಅಡ್ವಾಣಿಯವರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇನ್ನು ಅನೇಕ ನಾಯಕರುಗಳು ಈ ದೇಶದ ಯುವ ಸಮೂಹದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿರುವು ಕೊಡುವಂತಹ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ತಿರುವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವಿಶೇಷ ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದಾಗ ಮತ್ತು ಅ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಉಳಿದವರು ಬೆಂಬಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕರ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ, ಅನೇಕ ಯುವಕರಿಗೆ ಈ ದೇಶದ ಬಗ್ಗೆ, ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಜನತೆಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದಕ್ಕಾದರೂ ಹಿರಿಯ ನಾಯಕರು, ಮುತ್ಸದ್ದಿಗಳು ಅನೇಕ

ಯುವಕರಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತುರ್ತು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವಿಲ್ಲ, ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ, ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲ, ಏನೂ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲೂ ತಾವು ಈ ದೇಶದ ಉಳಿವಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ಈ ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಅವರೊಬ್ಬರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇಡೀ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಯುವ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅವರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ತರುವಂತಹ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಸವಾಲುಗಳೇನಿವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಎದುರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಹಿರಿಯರ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸುವ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪರಾಗೋಣ ಎನ್ನುವ ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ, ದೇಶ ಇಂತಹ ಮುತ್ಸದ್ಧಿ ನಾಯಕರನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನಾವು ಈ ದೇಶದ ಏಕತೆ, ಅಖಂಡತೆ, ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕೋಸ್ಕರ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡೋಣವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ, ನನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸುತ್ತೇನೆ, ನಮಸ್ಕಾರ.

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಈಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರು ಮಾತನಾಡಿದ್ದರೆ. ದಿವಂಗತವಾದ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್‌ರವರಿಗೆ ಗೌರವ ಸೂಚಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತಹ ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

(ಮೃತರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಸದನದ ಎಲ್ಲಾ ಮಾನ್ಯ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮೌನವನ್ನಾಚರಿಸಿದರು)

ಅಧ್ಯಕ್ಷರು: ಈ ಸದನವು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ ಸಂತಾಪ ಸೂಚಕ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಮೃತರ ಕುಟುಂಬ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಈಗ ಸಭೆಯ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡು ನಾಳೆ ಬೆಳಗ್ಗೆ 10.00 ಗಂಟೆಗೆ ಸೇರುವುದು.

(ಸದನವು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ 12 ಗಂಟೆ 35 ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡು ಪುನಃ ದಿನಾಂಕ 10ನೇ ಜುಲೈ ಮಾಹೆ 2007ರ ಮಂಗಳವಾರದಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ 10.00 ಗಂಟೆಗೆ ಸೇರಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿತು)